

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาถึงการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดลพบุรี ซึ่งได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบล
 - 1.1 ความหมายขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - 1.2 องค์ประกอบการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - 1.3 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - 1.4 โครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - 1.5 แผนนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2545 - 2559
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 2.1 ความหมายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 2.2 ความสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 2.3 จุดมุ่งหมายของการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 2.4 หลักเกณฑ์การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 2.5 มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
3. การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 3.1 ด้านการบริหารจัดการ
 - 3.2 ด้านบุคลากร
 - 3.3 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย
 - 3.4 ด้านวิชาการ
 - 3.5 ด้านการมีส่วนร่วม
 - 3.6 ด้านเครือข่ายการพัฒนาเด็กเล็ก
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

องค์การบริหารส่วนตำบล

1. ความหมายขององค์การบริหารส่วนตำบล

โกวิท พวงงาม, และปรีดี โชติช่วง (2544, หน้า 11) ได้ให้ความหมายของ องค์การบริหารส่วนตำบลว่า หมายถึง หน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการส่วนท้องถิ่น โดยราษฎรเลือกตั้งผู้แทนแต่ละหมู่บ้านเข้าไป เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจในการบริหารงานของตำบล ตามที่กฎหมายกำหนดไว้

เซน คนตรง (2546, หน้า 11) กล่าวว่าองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วน ตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นหน่วยงาน ราชการส่วนท้องถิ่นโดยราษฎรเลือกตั้งผู้แทนแต่ละหมู่บ้านเข้าไปเป็นสมาชิกองค์การบริหาร ส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจในการบริหารงานของตำบลตามที่กฎหมายกำหนดไว้

อัจฉรา จีสินเทียมะ (2548, หน้า 6) กล่าวว่าองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง ราชการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจัดตั้งขึ้นตาม พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การ บริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

สันติ กิตติमानนท์, ชัยพฤกษ์ สีลวานิช, สุรพงษ์ ชิตปราง, ภาสกรรณ์ ปรีชาจารย์ และเพียรพันธุ์ พิภพญู (2548, หน้า 5) กล่าวว่า องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง หน่วยงานปกครองระดับตำบลที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542

องค์การบริหารส่วนตำบลผางคำ (2554, ย่อหน้า 1) กล่าวว่า องค์การบริหารส่วน ตำบล หมายถึง ราชการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจัดตั้งขึ้นตาม พระราชบัญญัติสภา ตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 6 พ.ศ. 2552 โดยยกฐานะจากสภาตำบล ที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกัน สามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท

องค์การบริหารส่วนตำบลสีสุก (2554, ย่อหน้า 2) กล่าวว่า องค์การบริหารส่วน ตำบล (อบต.) หมายถึง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบลที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมาก ที่สุด มีพื้นที่เท่ากับตำบลแต่ละตำบล จัดตั้งมาจากสภาตำบลที่มีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดและมีจำนวนราษฎรไม่น้อยกว่า 2,000 คน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อดูแลทุกข์สุขและให้บริการ ประชาชนในหมู่บ้าน ตำบล เขต อบต. แทนรัฐบาลกลาง มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการ ท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และหน้าที่ อื่นๆ ตามที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งมีงบประมาณ และพนักงานเจ้าหน้าที่ของ อบต. เอง

สรุป องค์การบริหารส่วนตำบลว่า หมายถึง หน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการส่วนท้องถิ่น โดยราษฎรเลือกตั้งผู้แทนแต่ละหมู่บ้านเข้าไปเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจในการบริหารงานของตำบล ตามที่กฎหมายกำหนดไว้

2. องค์ประกอบการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล

สุรียา สุระเสียง (2547, หน้า 64) กล่าวว่า องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ได้รับการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหาร ส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 40 กำหนดให้สภาตำบลมีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาสามปีติดต่อกันเฉลี่ย ไม่ต่ำกว่าปีละแสนห้าหมื่นบาท อาจจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ โดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทย และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ระบุชื่อและเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ๆ การกำหนดโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลแบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือ 1) ฝ่ายนิติบัญญัติ เรียกว่า สภาองค์การบริหารส่วนตำบล 2) ฝ่ายบริหาร เรียกว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 มาตรา 45 กำหนดให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบไปด้วย สมาชิกสภา อบต. หมู่บ้านละ 2 คน ถ้า อบต. ไตมี 2 หมู่บ้านให้หมู่บ้านละ 3 คน ถ้ามี 1 หมู่บ้านให้มี 6 คน มีอายุการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี นับตั้งแต่วันเลือกตั้ง มีประธานองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน รองประธานสภา 1 คน ซึ่งสภาเลือกจากสมาชิกให้นายอำเภอแต่งตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี และมีเลขานุการสภา 1 คน ซึ่งเลือกจากสมาชิก

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2549, หน้า 1) กล่าวถึง องค์ประกอบของ อบต. ตามกฎหมาย มีดังนี้ (1) สภา อบต. (2) นายก อบต. นายก อบต. และสมาชิกสภา อบต. มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งนั้นตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

วิกิพีเดีย (2556, ย่อหน้า 2) กล่าวว่ากฎหมายกำหนดให้มีคณะกรรมการบริหาร อบต. (ม.58) ประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือผู้บริหารท้องถิ่นเรียกว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมาจากการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง

สรุปได้ว่า การบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย ดังนี้ (1) สภา อบต. (2) นายก อบต. นายก อบต. และสมาชิกสภา อบต. มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น

3. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

สุริยา สุระเสียง (2547, หน้า 65 - 68) กล่าวว่า องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบล ร่างข้อบังคับตำบล ร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารให้เป็นไปตามนโยบาย และแผนพัฒนาตำบล กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการดังนี้

- 1) บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามมติข้อบังคับและแผนพัฒนาตำบล และรายงานการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
- 2) จัดทำแผนพัฒนาตำบล และงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อเสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาเห็นชอบ
- 3) รายงานการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงินให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลทราบอย่างน้อยปีละสองครั้งองค์การบริหารส่วนตำบล และ
- 4) ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

นันทนา ผดุงเจริญ (2548, หน้า 31) กล่าวว่าในเรื่องของบทบาทหน้าที่ องค์การบริหารส่วนตำบลจะมีหน้าที่ในการพัฒนาตำบลในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยมีหน้าที่ต้องดำเนินกิจกรรมในการจัดให้มี และบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก การรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม การส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ การคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย นอกจากนี้ที่ ที่ต้องทำดังกล่าวแล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลยังอาจจัดกิจกรรมในเขตของตนในการให้มีน้ำใจเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร การให้มีและการบำรุงรักษาการไฟฟ้าและแสงสว่างโดยวิธีอื่น การให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ การให้มีการบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อน การหย่อนใจ และสวนสาธารณะ การให้มีการส่งเสริม กลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์ การส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว การบำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร การคุ้มครองดูแลรักษาทรัพยากรอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน การหาผลประโยชน์จากกิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ ทั้งนี้ การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ ดังกล่าวข้างต้นนี้ องค์การบริหารส่วนตำบล อาจออกข้อบังคับตำบลเพื่อใช้บังคับใช้แก่ราษฎรในตำบลได้โดยอาจกำหนดโทษปรับแก่ผู้ฝ่าฝืนได้ แต่ต้องไม่เกิน 500 บาท

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2554, หน้า 1-45) กล่าวถึงอำนาจตามกฎหมายที่ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถกระทำได้กระทำ ตามมาตรา 67 และที่อาจจัดทำตามมาตรา 68 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542

มาตรา 67 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

- (1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
- (2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- (3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
- (4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- (6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- (7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- (9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

มาตรา 68 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

- (1) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
- (2) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (3) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- (4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
- (5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- (6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- (7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- (8) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- (9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- (11) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- (12) การท่องเที่ยว
- (13) การผังเมือง

สรุปได้ว่า การกำกับดูแลการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากการที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องปฏิบัติงานภายใต้บังคับแห่งกฎหมายและระเบียบของทางราชการแล้ว นายอำเภอจะเป็นบุคคลซึ่งมีอำนาจกำกับดูแลการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยอาจเรียกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กรรมการบริหาร พนักงานส่วน

ตำบลหรือลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลมาชี้แจง หรือสอบถามและยังอาจเรียกรายงานเอกสารใดๆ มาตรวจสอบได้ ในส่วนของผู้ว่าราชการจังหวัดอาจสั่งยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ กรณีเหตุที่นายอำเภอเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อกู้มครองประโยชน์ของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล หรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม และอาจสั่งให้คณะกรรมการบริหารหรือกรรมการบริหารบางคนพ้นจากตำแหน่งได้ตามคำแนะนำของนายอำเภอกรณีที่ปรากฏว่าคณะกรรมการบริหาร กระทำการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตาม หรือปฏิบัติการไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่

4. โครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล

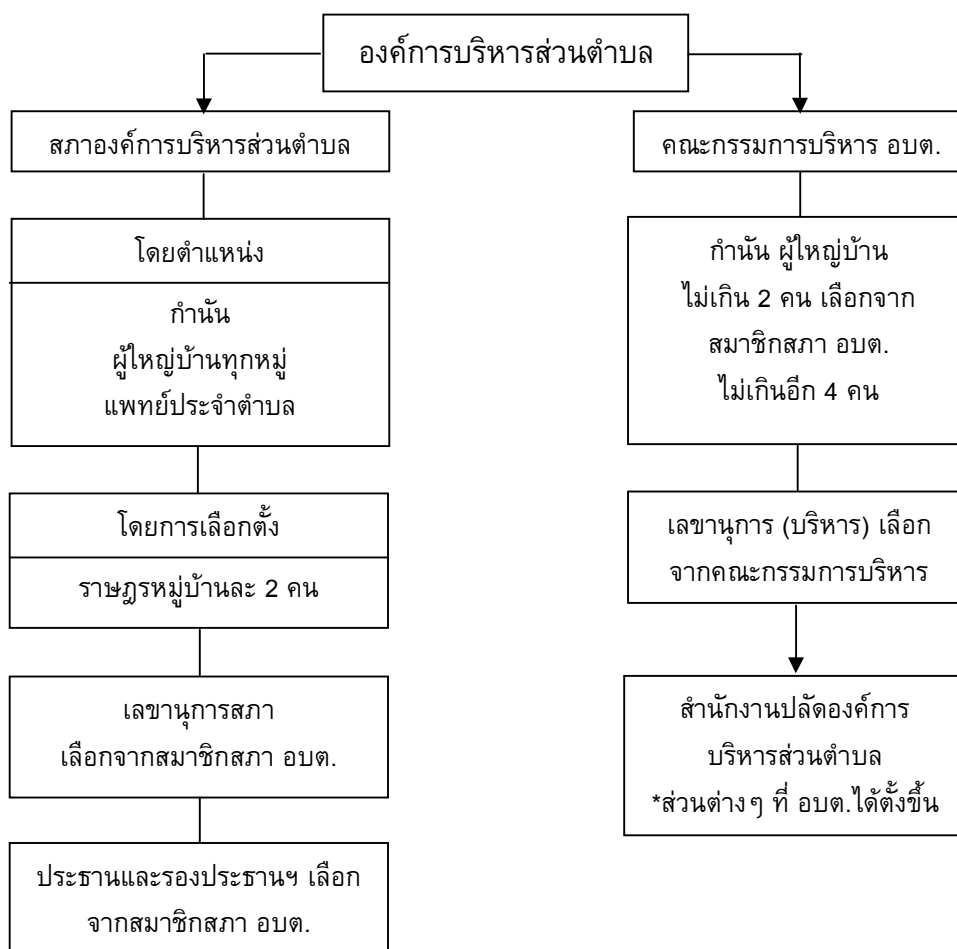
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2554, หน้า 2-15) กล่าวว่า องค์การบริหารส่วนตำบล มีโครงสร้างคล้ายกับเทศบาล ที่มีทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย 1) สภาองค์การบริหารส่วนตำบล 2) คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

4.1 สภาองค์การบริหารส่วนตำบล (โครงสร้างเดิมและถูกแก้ไขยกเลิกไปแล้ว)

ตาม พ.ร.บ. สถาปนาและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย

4.1.1 สมาชิกโดยตำแหน่ง ได้แก่ 1) กำนัน 2) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน 3) แพทย์ประจำตำบล

4.1.2 สมาชิกโดยการเลือกตั้ง ได้แก่ สมาชิกที่ได้รับเลือกจากราษฎรหมู่บ้านละ 2 คน โดยอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี สภาองค์การบริหารส่วนตำบล จัดให้มีประธานสภาและรองประธานสภาคนหนึ่ง เลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยนายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้งตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี นอกจากนั้นให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่งเป็นเลขานุการสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบล ดังภาพ 2

ภาพ 2 แผนภูมิโครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล ตาม พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2542

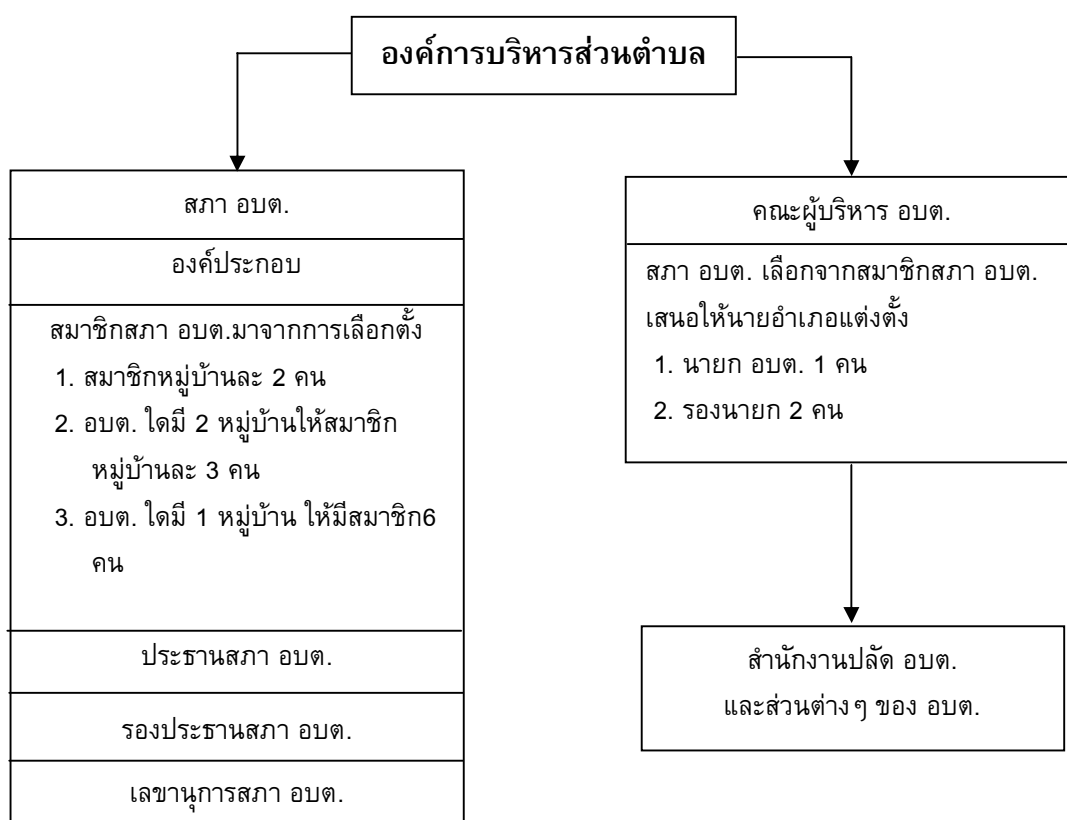
4.2 โครงสร้าง อบต.ใหม่ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542

โครงสร้าง อบต.ที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ.2542) เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หมวดว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น ทำให้โครงสร้างของสภา อบต. และคณะกรรมการบริหาร อบต. เปลี่ยนแปลง ดังนี้ 4.2.1) โครงสร้างสภา อบต. ประกอบด้วย สมาชิกหมู่บ้านละ 2 คน อบต.ใดมี 1 หมู่บ้านให้มีสมาชิก 6 คน อบต.ใดมี 2 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิกได้หมู่บ้านละ 3 คน (เดิมสภา อบต.ประกอบด้วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านไม่เกิน 2 คน และสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งไม่เกิน 4 คน) 4.2.2) โครงสร้างฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย ประธานกรรมการบริหาร 1 คน และคณะกรรมการบริหาร 2 คน โดยสภา อบต. เป็นผู้เลือกแล้ว

เสนอให้นายอำเภอแต่งตั้งและให้ปลัด อบต.เป็นเลขานุการคณะกรรมการบริหาร (เดิมประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้านไม่เกิน 2 คน และสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งไม่เกิน 4 คน)

4.3 โครงสร้าง อบต. ใหม่ (เป็นโครงสร้างที่ใช้ในปัจจุบัน 2546)

4.3.1 โครงสร้าง อบต.ใหม่ เกิดจากการเสนอแก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ. สมาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2546 ประกอบด้วย โครงสร้าง อบต. ดังนี้

ภาพ 3 แผนภูมิโครงสร้างและอำนาจหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ตาม พ.ร.บ. สมาตำบล และ อบต. พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2546

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2546

4.3.2 โครงสร้างการแบ่งส่วนบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

การแบ่งส่วนบริหารใน อบต. ขึ้นอยู่กับระดับชั้นของ อบต. ซึ่งกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดขึ้นเพื่อความเหมาะสมกับการกิจ โดยได้แบ่งส่วนบริหารใน อบต. อย่างน้อยออกเป็น 3 ส่วนคือ 1) สำนักงานปลัด ซึ่งจะต้องมีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่เป็นหัวหน้าสำนักงาน อบต. 2) ส่วนการคลัง ซึ่งจะต้องมีหัวหน้าส่วน

การคลัง หรือเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี 3) ส่วนโยธา ซึ่งจะต้องมีหัวหน้าส่วนโยธา หรือนายช่างโยธา เป็นต้น

4.4 การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

โกวิท พวงงาม (2548, หน้า 181-199) ระบุว่าการทำงานที่ในฐานะสมาชิกสภา อบต. และผู้บริหาร อบต. มีหลายประการ ดังต่อไปนี้

4.4.1 การเข้าประชุมสภา อบต. 1) นายอำเภอเป็นผู้เรียกประชุมภายใน 45 วัน นับตั้งแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภา อบต. 2) การกำหนดสมัยประชุม 2.1) การประชุมสมัยสามัญ 2.1.1) ต้องกำหนดเป็นสมัยประชุม อย่างน้อยปีละ 2 สมัย แต่ไม่เกิน 4 สมัย สมัยหนึ่งๆ มีกำหนดไม่เกิน 15 วัน 2.1.2) มีการกำหนดไว้ว่า ต้องประชุมในเดือนกุมภาพันธ์สมัยหนึ่ง และเดือนสิงหาคมสมัยหนึ่ง 2.1.3) ในการกำหนดสมัยประชุมและวันประชุม ต้องทำเป็นประกาศของ อบต. 2.2) การประชุมวิสามัญ มีหลักเกณฑ์ ดังนี้ 2.2.1) ประธานสภา อบต. นายก อบต. หรือสมาชิกสภา อบต. ไม่น้อยกว่า กึ่งหนึ่ง อาจทำคำร้องยื่นต่อนายอำเภอ ขอเปิดประชุมวิสามัญ 2.2.1) นายอำเภอ เป็นผู้อนุญาตให้เปิดประชุมวิสามัญ

4.4.2 ใช้สิทธิและหน้าที่ในการคัดเลือกบุคคลที่ทำหน้าที่ เช่น 1) ลงมติเลือกประธานสภา อบต.และรองประธานสภา อบต. 2) ลงมติเลือกเลขาธิการสภา อบต. 3) ลงมติเลือกคณะผู้บริหาร อบต. ได้แก่ นายก อบต. และรองนายก อบต. 4) กำหนดสมัยประชุมสภา อบต. 5) ทำหน้าที่อื่นๆ ในฐานะสมาชิกสภา อบต.

4.4.3 หน้าที่ในการวางแผนพัฒนาตำบล มีหลักเกณฑ์ดังนี้ 1) ผู้จัดทำแผนพัฒนาตำบล ได้แก่ นายก อบต. 2) วิธีการจัดทำแผนพัฒนาตำบล คณะผู้บริหาร อบต.ควรคำนึงถึง 2.1) ต้องใช้ข้อมูล กชช.2ค จปฐ. และข้อมูลเฉพาะอย่าง 2.2) นโยบายที่กำหนดเป็นแนวทางในการจัดทำแผน 2.3) ต้องคำนึงถึงแผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาอำเภอ 2.4) ความสัมพันธ์ของงบประมาณระหว่างหน่วยงานภูมิภาคในพื้นที่เพื่อรับการสนับสนุน เช่น คปต. หรือกระทรวงหลัก 3) ผู้ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบล ได้แก่ สมาชิกสภา อบต.

4.4.4 หน้าที่ในการร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม มีหลักเกณฑ์ดังนี้ 1) ผู้จัดทำและผู้เสนอร่าง ได้แก่ คณะผู้บริหาร อบต. 2) ผู้พิจารณาและให้ความเห็นชอบ 2.1) สมาชิกสภา อบต. 2.2) การพิจารณาร่างข้อบัญญัติงบประมาณ แบ่งออกเป็น 3 วาระ คือ 2.2.1) วาระที่หนึ่ง วาระรับหลักการ 2.2.2) วาระที่สอง วาระปรึกษาเรียงตามลำดับ เฉพาะข้อที่มีการแปรญัตติ 2.2.3) วาระที่สาม วาระลงมติว่าจะให้ความเห็นชอบหรือไม่ 3) ผู้อนุมัติ นายอำเภอ 4) ผู้ประกาศใช้ ประธานกรรมการบริหาร อบต.

4.4.5 หน้าที่ในการร่างข้อบัญญัติตำบล มีหลักเกณฑ์ดังนี้ 1) ผู้เสนอร่างข้อบัญญัติ ให้เสนอเป็นญัตติร่างข้อบัญญัติ ผู้เสนอ 1.1) ผู้บริหาร อบต. 1.2) สมาชิกสภา อบต. พร้อมผู้รับรองที่เป็นสมาชิกอย่างน้อย 2 คน 1.3) ราษฎรมีสสิทธิเลือกตั้ง จำนวนไม่น้อยกว่าที่

กฎหมายกำหนด 2) ผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบ 2.1) สมาชิกสภา อบต. และนายอำเภอ 2.2) การพิจารณาร่างข้อบัญญัติตำบล จะต้องพิจารณาเป็น 3 วาระ 2.2.1) วาระที่ 1 ที่ประชุมพิจารณาจะรับหลักการหรือไม่ (มีการอภิปราย) 2.2.2) วาระที่ 2 ให้ปรึกษาเรียงตามลำดับข้อเฉพาะที่มีการแปรญัตติ 2.2.3) วาระที่ 3 ให้ลงมติว่าจะเห็นชอบกับร่างข้อบัญญัติหรือไม่ 3) ผู้ประกาศใช้ นายก อบต. ลงชื่อและประกอบใช้ 4) ข้อบังคับตำบล คือ กฎ ระเบียบ ที่ออกมาใช้บังคับราษฎรในตำบล เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการบริหาร อบต. เป็นไปตามภารกิจ และหน้าที่ 5) หน้าที่ในการตั้งกระทู้ถาม ยื่นญัตติและการอภิปรายในสภา อบต.

5. แนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2545 –

2559

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2545, หน้า 2 - 13) กล่าวถึงแนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2545 – 2559 ไว้ดังนี้

5.1 ด้านความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เร่งรัดจัดการศึกษาให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการเข้ารับบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ในท้องถิ่น มีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.2 ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย จัดการศึกษาให้เด็กปฐมวัยได้เข้ารับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในท้องถิ่น มีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย

5.3 ด้านคุณภาพมาตรฐานการศึกษา พัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และประเภทการศึกษา มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่มาตรฐานชาติ ดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และให้จัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนทุกปี สถานศึกษาเตรียมรับการประเมินคุณภาพภายนอกครั้งแรก ภายใน 19 สิงหาคม 2548 และอย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุก 5 ปี นับแต่การประเมินครั้งสุดท้าย

5.4 ด้านระบบบริหารและการจัดการศึกษา จัดระบบการบริหารและการจัดการ การศึกษาให้สอดคล้องกับระบบการจัดการศึกษาของชาติ อย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิผล โดยมีเอกภาพในเชิงนโยบาย มีความหลากหลายในการปฏิบัติ อีกทั้งมีความพร้อม ในการดำเนินการจัดการศึกษา และส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น การ กำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษา ให้คำนึงถึงผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของเอกชน หรือรับฟังความคิดเห็นของเอกชนและประชาชนประกอบการพิจารณาด้วย

5.5 ด้านครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา วางแผนงานบุคคล เพื่อใช้ในการประสานข้อมูลในการนำเสนอพิจารณาสรรหาบุคลากร พร้อมทั้งมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยมีสิทธิประโยชน์ สวัสดิการ ค่าตอบแทนเพียงพอและเหมาะสมกับคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพชั้นสูง

5.6 ด้านหลักสูตร ให้สถานศึกษาจัดทำรายละเอียด สาระหลักสูตรแกนกลางและสาระหลักสูตรท้องถิ่นที่เน้นความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมแต่ละระดับการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของสังคมและชาติ โดยคำนึงถึงความเป็นมาทางประวัติศาสตร์

5.7 ด้านกระบวนการเรียนรู้ จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคนมีจิตสำนึกในความเป็นไทยและสามารถเรียนรู้ พัฒนาตนเองได้ โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มตามศักยภาพ ให้เป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

5.8 ด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งด้านงบประมาณ การเงิน ทรัพย์สินในประเทศ จากรัฐ บุคคล องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาบริหารจัดการศึกษา และจัดสรรงบประมาณให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

5.9 ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียนเอกสารทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีแรงจูงใจในการผลิต รวมถึงการพัฒนาและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตลอดจนการสื่อสารทุกรูปแบบ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปแบบอื่น

5.10 ด้านการส่งเสริมกีฬา นันทนาการและกิจกรรมเด็กเยาวชน ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการกีฬา นันทนาการ กิจกรรม เด็กเยาวชน รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ บริการแก่เด็ก เยาวชน ประชาชน อย่างหลากหลาย พอเพียงและมีประสิทธิภาพ

5.11 ด้านการส่งเสริมอาชีพ สนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือ ให้มีการประกอบอาชีพ อิสระที่ถูกต้องตามกฎหมาย จัดให้มีการรวมกลุ่มอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สนับสนุนการระดมทุนและการจัดการนำวิทยาการต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงการประกอบอาชีพ การจัดการด้านการตลาดให้ได้มาตรฐานและความเหมาะสม ตามสภาพท้องถิ่น

5.12 ด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น บำรุงรักษา ส่งเสริม และอนุรักษ์ สถาบันศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดสังคมภูมิปัญญาแห่งการเรียนรู้ และสังคมที่เอื้ออาทรต่อกัน สืบทอด วัฒนธรรม ความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ความเป็นไทยและท้องถิ่น

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1. ความหมายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ชาตรี พันธุรัส (2542, หน้า 8) กล่าวถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ใช้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัย 3 - 6 ปี ในหมู่บ้าน ตำบล มีสภาพเหมาะสมสำหรับการเลี้ยงดูเด็กทั้งในด้านสัดส่วนพื้นที่ต่อเด็กและความปลอดภัย ซึ่งเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่กรมการพัฒนาชุมชนสนับสนุนให้จัดตั้งขึ้น

พระธงชัย ดรนาม (2544, หน้า 7) กล่าวถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ที่ใช้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัย 3 - 5 ปี ในหมู่บ้าน ซึ่งมีสภาพเหมาะสมสำหรับการเลี้ยงดูทั้งในด้านสัดส่วนพื้นที่ต่อเด็กและความปลอดภัย

นิชมนต์ ปัทมเสวี (2548, หน้า 6) กล่าวถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ที่ใช้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัย 3 - 5 ปี เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียน ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล

สัมฤทธิ์ เนตรประไพ (2548, หน้า 6) กล่าวถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ให้การดูแลเพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียนแก่เด็กเล็กระดับชั้นอนุบาล 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครปฐม ซึ่งได้ดำเนินการจัดตั้งเอง และได้รับการถ่ายโอนการจัดการศึกษาจากหน่วยงานอื่นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

พิภพ ธรรมประชา (2550, หน้า 7) กล่าวถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ดูแลและให้การศึกษาคเด็ก อายุระหว่าง 3 - 5 ปี มีฐานะเทียบเท่าสถานศึกษา เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของส่วนราชการต่างๆ ที่ถ่ายโอนให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด/มัสยิดกรมการศาสนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกรมการพัฒนาชุมชน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (เด็ก 3 ขวบ) รับถ่ายโอนจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นต้น ซึ่งต่อไปนี้ เรียกว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พิมพ์มาดา บุญศิริ (2550, หน้า 3) กล่าวถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ดูแลและให้การศึกษาคเด็กอายุระหว่าง 3 - 5 ปี และมีฐานะเทียบเท่าสถานศึกษา

รัตนพล บุญคงที่ (2550, หน้า 7) กล่าวถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ใช้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัย 2 - 5 ขวบ ในหมู่บ้านซึ่งมีสถานที่เหมาะสม มีการจัดสรรสถานที่ให้เป็นสัดส่วน สะอาด และปลอดภัย โดยอยู่ภายใต้ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล

สุพัฒน์ ดาบชัยคำ (2550, หน้า 5) กล่าวถึงสถานที่ดูแลการศึกษาแก่เด็กอายุระหว่าง 3 - 5 ปี ที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล

สรุปได้ว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนรับเลี้ยงเด็กอายุ 2 - 6 ปี เพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนที่จะเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา

2. ความสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สมประสงค์ วงษ์อุบล (2543, หน้า 2) กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กว่า สภาพปัญหาเศรษฐกิจในปัจจุบันส่งผลให้ผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยไม่มีเวลาดูแลบุตรตนเอง เพราะต้องไปทำงานนอกบ้านทำให้เด็กก่อนวันเรียนได้รับการเลี้ยงดูที่ไม่ถูกสุขลักษณะและพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งเป็นรากฐานบุคลิกภาพและพฤติกรรมของเด็กเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ซึ่งเป็นอนาคตของชาติ การพัฒนาการเด็กให้มีคุณภาพทำได้โดยให้การศึกษา ทั้งนี้เพื่อช่วยปรับปรุงจิตใจอุปนิสัยของคนให้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยสอนให้คนมีความรู้และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เพื่อเตรียมรับการศึกษาระดับต่อไป การจัดการศึกษาในระดับนี้อาจจัดรูปของชั้นเด็กเล็ก อนุบาล หรืออยู่ในรูปศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2544, หน้า 17) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไว้ ดังนี้ สถานการณ์ปัจจุบันการจัดการศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย รัฐบาลจึงได้ผลักดันเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นวาระแห่งชาติ โดยได้เร่งรัดในการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับแรกขึ้นเพื่อใช้ในการพัฒนาทางการศึกษา ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา และถือว่าเป็นกฎหมายแม่บทที่เป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษาของประเทศไทยการดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังกล่าว จะต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมใจจากทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาชนทั่วไป

ยุวดี กังสตาล (2545, หน้า 67) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กว่าการจัดการศึกษามีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุน ให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งครอบคลุมทั้งการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 1 - 5) กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กว่า การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย เพราะการศึกษา คือ เครื่องมือที่จะช่วยพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถที่จะปรับตัวให้มีความพร้อมที่จะเผชิญกับสภาพการเปลี่ยนแปลง และปัญหาต่างๆ ของสังคม ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับสภาพที่แท้จริงโดยให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546, หน้า 78) กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กว่า เด็กเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่า และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต การพัฒนาเด็กให้ได้รับความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาจึงนับเป็นภารกิจสำคัญที่หน่วยงานซึ่งรับผิดชอบจะต้องตระหนักและให้ความสนใจ เพื่อให้การพัฒนาเด็กเป็นไปอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐานเหมาะสมกับวัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานซึ่งมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาเด็กตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดก็ตาม ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล หรือ เมืองพัทยาที่ดีล้วนแต่มีบทบาทที่สำคัญในด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้น

ซิมเมอร์ (Zimmer, 1989, p. 3) กล่าวถึง กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กว่าวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการศึกษาอนุบาล เกี่ยวกับการเรียน ประสบการณ์ต่างๆ โดยจัดการศึกษาแบบเปิดกว้างและคำนึงถึงการจัดการศึกษาบนพื้นฐานของสถานการณ์ 6 ประการ ดังนี้ 1) เพื่อการเรียนรู้สำหรับชีวิต 2) การปลูกฝังและวางรากฐานระหว่างการเรียนรู้ในสภาพเป็นจริงเป็นจังของสังคมในชีวิตประจำวัน 3) เพื่อการเรียนรู้ร่วมกันในระหว่างเด็กแต่ละอายุ 4) เพื่อความร่วมมือในการทำกิจกรรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในสถานการณ์ต่างๆของเด็กกับผู้ปกครองและบุคคลอื่น 5) เพื่อความสัมพันธ์ระหว่างการสอนกับการเรียนจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงแบบเก่าๆ และ 6) เพื่อให้การจัดการดำเนินงานในโรงเรียนอนุบาลได้เป็นสถานที่ที่มีชีวิตชีวาจริง

สรุปได้ว่าความสำคัญของการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็น การจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 2-6 ขวบ ก่อนที่จะเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาเพื่อพัฒนาเด็ก ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งเป็นรากฐานบุคลิกภาพและพฤติกรรมของเด็กเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ซึ่งเป็นอนาคตของชาติ การพัฒนาการเด็กให้มีคุณภาพ ทั้งนี้เพื่อช่วยปรับปรุงจิตใจอุปนิสัยของเด็กให้ดีขึ้นนอกจากนี้ยังช่วยสอนให้มีความรู้และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เป็นทรัพยากรที่มีค่าของสังคมต่อไป

3. จุดมุ่งหมายของการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กรมการพัฒนาชุมชน (2542, หน้า 24) กล่าวถึงความมุ่งหมายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไว้ ดังนี้ 1) ส่งเสริมการพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา 2) ส่งเสริมให้ครอบครัว และชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กและสิทธิเด็ก 3) ส่งเสริมให้ครอบครัวองค์กรและชุมชนมีส่วนร่วมและจัดกิจกรรมพัฒนาเด็ก โดยกรมพัฒนาชุมชนมีแผนส่งเสริมสถาบันครอบครัว มีงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก 3 งาน คือ 3.1) งานส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3.2) งานส่งเสริมการพัฒนาเด็กนอกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3.3) งานส่งเสริมกองทุนพัฒนาเด็ก

ประพันธ์ ทองสีดา (2546, หน้า 17) กล่าวถึงกรมการพัฒนาชุมชนได้ส่งเสริมให้ชุมชนจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นในหมู่บ้าน ตำบล เพื่อให้เป็นสถานที่เลี้ยงดูเด็กอายุ 3 – 6 ปี ให้มีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นการเตรียมความพร้อม และจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กก่อนเข้าเรียนในการศึกษาภาคบังคับต่อไป การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาเด็ก (กพด.) ดำเนินการภายใต้การกำกับดูแลของกรมการพัฒนาชุมชน อบต./สภาตำบล

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546, หน้า 25-29) กล่าวถึงการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กว่าประกอบด้วย 1. ด้านบุคลากร 2. ด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน 3. ด้านงบประมาณและ 4. ด้านด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กระทรวงสาธารณสุข (2547, หน้า 8 - 9) กล่าวถึงความคาดหวังของกระทรวงสาธารณสุขที่มีต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไว้ ดังนี้ 1) เด็กได้รับการปลูกฝังพฤติกรรมสุขภาพ ทั้งด้านการดูแลสุขภาพตนเอง และดูแลความสะอาดของสิ่งแวดล้อม อันจะส่งผลให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ 2) ผู้ดูแลเด็ก ได้รับการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้และทักษะด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้สามารถดูแลเด็กได้เป็นอย่างดี และมีความก้าวหน้าในอาชีพ 3) . ผู้ปกครองและชุมชนเข้าร่วมสนับสนุนกิจกรรม โดยสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่อง 4) เสริมสร้างการเรียนรู้ให้แก่ผู้ปกครองและชุมชน ผู้ปกครองและชุมชนได้รับความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ และการพัฒนาอนามัยสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็ก ครอบครัวและชุมชน 5) เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากร ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป

ณัฐพร อาทรธรรมคุณ (2547, หน้า 33) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไว้ ดังนี้ 1) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กได้รับการดูแลที่ถูกสุขลักษณะ และได้รับการฝึกฝนพัฒนาตามวัยและเต็มตามศักยภาพ 2) เพื่อพัฒนาความพร้อมของเด็กทุกๆ ด้านแบบองค์รวม ตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย 3) เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาความพร้อมของเด็กก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ตลอดจน

ส่งเสริมให้ครอบครัวเป็นฐานในการเลี้ยงดูพัฒนาเด็กอย่างถูกวิธี 4) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชนให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้โดยสะดวก และเป็นการกระจายโอกาสการพัฒนาความพร้อมให้เด็กทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง 5) เพื่อแบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้โดยสะดวก และเป็นการกระจายโอกาสการพัฒนาความพร้อมให้เด็กทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง 6) เพื่อให้ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณภาพ

สุชาติ สมสวนจิต (2547, หน้า 15) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 6 ประการดังนี้ 1) เพื่อส่งเสริมให้กลุ่มเด็กผู้ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจได้รับการดูแลที่ถูกสุขลักษณะและได้รับการฝึกฝนพัฒนาตามความเหมาะสมกับวัย 2) เพื่อพัฒนาความพร้อมด้านร่างกายจิตใจ อารมณ์ และสติปัญญาของเด็กอย่างถูกต้อง เหมาะสมตามหลักวิชาการ และขยายผลการพัฒนาไปสู่ครอบครัวและชุมชน 3) เพื่อกระตุ้นชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพความพร้อมก่อนเข้าเรียนของเด็ก 4) ส่งเสริมให้ครอบครัวเป็นรากฐานการพัฒนาเลี้ยงดูอย่างถูกวิธี 5) ส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ทุกระดับ และประชาชนให้สามารถร่วมกันวางแผนและดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้ 6) เพื่อแบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองที่มีรายได้น้อย

สรุปได้ว่า การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กได้รับการดูแลที่ถูกสุขลักษณะ และได้รับการฝึกฝนพัฒนาตามวัยและเต็มตามศักยภาพ 2) พัฒนาความพร้อมของเด็กทุกๆ ด้าน แบบองค์รวม ตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย 3) กระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาความพร้อมของเด็กก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ตลอดจนส่งเสริมให้ครอบครัวเป็นฐานในการเลี้ยงดูพัฒนาเด็กอย่างถูกวิธี 4) ส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชนให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้โดยสะดวก และเป็นการกระจายโอกาสการพัฒนาความพร้อมให้เด็กทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง 5) แบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้โดยสะดวก และเป็นการกระจายโอกาสการพัฒนาความพร้อมให้เด็กทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง และ 6) ให้ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณภาพ

4. หลักเกณฑ์การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรบริหารส่วนตำบล

กรมการปกครอง (2542, หน้า 4 - 10) กล่าวถึง หลักเกณฑ์การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์กรบริหารส่วนตำบล กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินการศูนย์

พัฒนาเด็กเล็กเพื่อเป็นแนวทางในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของเทศบาลองค์การบริหารส่วนตำบล และเมืองพัทยา ดังนี้

1 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.1 เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มเด็กผู้ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจได้รับการดูแล ถูกสุขลักษณะและได้รับการฝึกฝนพัฒนาตามความเหมาะสมกับวัย

1.2 เพื่อพัฒนาความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญาของเด็ก อย่างถูกต้องเหมาะสมตามหลักวิชาการและขยายผลการพัฒนาไปสู่ครอบครัวและชุมชน

1.3 เพื่อกระตุ้นชุมชนให้มีส่วนร่วม ในการพัฒนาศักยภาพความพร้อมก่อนเข้าเรียนของเด็ก ตลอดจนส่งเสริมให้ครอบครัวเป็นฐานการพัฒนาเลี้ยงดูอย่างถูกวิธี

1.4 เพื่อส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ทุกระดับ และประชาชนให้สามารถร่วมกันวางแผนและดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้

1.5 เพื่อแบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองที่มีรายได้น้อย ให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้รับความเสมอภาพในด้านการศึกษา

2 การดำเนินการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถดำเนินการได้ 3 แบบ คือ

2.1 รับโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากหน่วยงานของกรมการพัฒนาชุมชนโดยยังคงให้ชุมชนเป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำหน้าที่กับดูแลคุณภาพ และสนับสนุนงบประมาณ ตลอดจนร่วมเป็นคณะกรรมการในคณะกรรมการบริหารศูนย์

2.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นใหม่ และใช้บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารศูนย์ทุกอย่างแต่อาจมีข้อเสียในระยะยาวในเรื่องกรอบอัตรากำลัง

2.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีการบริหารศูนย์เอง โดยอาจสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มสตรี และให้กลุ่มสตรีเป็นผู้ดูแลดำเนินการศูนย์ภายใต้การสนับสนุนและกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3 องค์ประกอบของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีดังนี้ เด็ก ผู้ดูแลเด็ก คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อาคาร สถานที่ สนามเด็กเล่น การจัดกิจกรรมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง องค์กรชุมชนและประชาชน

3.1 เด็ก

3.1.1 เด็กที่เข้ามาได้รับการเลี้ยงดูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีอายุระหว่าง 2 – 3 ปี และควรมีอย่างน้อยประมาณ 15 คน

3.1.2 เด็กที่จะเข้ามารับการอบรมเลี้ยงดู ต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรืออยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่เด็กสามารถเดินทางไป – กลับ ได้ โดยมีพ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นผู้รับผิดชอบ

3.1.3 พ่อ แม่ ผู้ปกครองสมัครใจที่จะให้มารับการเลี้ยงดูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3.1.4 คณะกรรมการศูนย์และผู้ดูแลเด็ก ได้พิจารณาคัดเลือกให้เข้ามารับการเลี้ยงดูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3.2 ผู้ดูแลเด็ก คือ ผู้ที่ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งจะต้องอยู่ใกล้ชิดกับเด็กออกจากผู้ปกครอง ฉะนั้นจึงต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติและบุคลิกลักษณะเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กเป็นอย่างดี

3.2.1 หลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้ดูแลเด็ก

(1) มีความรู้จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือมีประสบการณ์การปฏิบัติงาน

(2) มีภูมิลำเนาในหมู่บ้านที่ตั้งศูนย์หรือหมู่บ้านใกล้เคียง

(3) เป็นชายหรือหญิงอายุระหว่าง 20 – 40 ปี

(4) มีลักษณะเป็นผู้นำ สุภาพอ่อนโยน มีนิสัยรักเด็กและมีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์

(5) มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ ไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง

(6) มีความสมัครใจเข้ารับการฝึกอบรมเป็นผู้ดูแลเด็กและยินดียอมปฏิบัติงานตามนโยบายแนวทางการดำเนินงานและระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

3.2.2 บทบาทหน้าที่ของผู้ดูแลเด็ก

(1) ร่วมกับคณะกรรมการศูนย์ จัดบริเวณ ทำความสะอาดบริเวณภายนอกและภายในศูนย์ ตลอดจนเตรียมน้ำดื่ม น้ำใช้ให้พร้อม

(2) ลงเวลาการปฏิบัติงานประจำวัน รับเด็กจากผู้ปกครองทุกเช้า และส่งเด็กทุกเย็น

(3) ให้เด็กเข้าแถวเคารพธงชาติ สวดมนต์ ตรวจความสะอาดร่างกายทุกวัน

(4) อบรมเลี้ยงดูเด็กตามตารางการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้

(5) จัดเตรียมและผลิตสื่อการเรียนการสอน บันทึกการสอนและการบันทึกประจำวันตัวเด็ก และศึกษาหาความรู้เพื่อนำไปใช้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

(6) จัดทำทะเบียน สื่อ อุปกรณ์ โดยระบุรายการจำนวน วัน เดือน ปี ที่ได้รับมาและจากผู้ให้การสนับสนุน

(7) ร่วมประชุมกับคณะกรรมการและผู้ปกครองที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาเด็ก

(8) เผยแพร่การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

(9) จัดทำบัญชีแสดงรายการอาหารกลางวัน อาหารว่าง อาหารเสริม และเป็นคณะกรรมการตรวจรับอาหารดังกล่าว

3.3 คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือ องค์กรที่ทำหน้าที่บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหรือองค์กรชุมชน (ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนให้ชุมชนเข้ามาบริหารศูนย์เอง)

(1) คัดเลือกสถานที่ตั้งศูนย์ ปรับปรุงดูแลรักษาอาหารสถานที่ให้เหมาะสมกับการพัฒนาเด็ก

(2) ควบคุม ดูแล และให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็ก

(3) จัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอน เครื่องเล่นและวัสดุครุภัณฑ์ที่ใช้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

(4) บริหารและจัดการด้านการเงินของศูนย์และติดตามดูแลโครงการที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ

(5) พิจารณาคัดเลือกเด็กเข้ารับการเลี้ยงดูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

(6) ส่งเสริมและเผยแพร่กิจกรรมของศูนย์ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง องค์กรชุมชนและประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3.4 อาคาร / สถานที่ ประกอบด้วย

(1) สถานที่จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีบริเวณกว้างขวางพอเหมาะกับจำนวนเด็ก มีรั้วรอบขอบชิด มีความปลอดภัย มีความร่มรื่นคล้ายบ้าน เพื่อให้เด็กเกิดความอบอุ่นใจ ไม่ว่าเหว่ ขณะเดียวกันก็ให้เด็กเป็นอิสระ ซึ่งจะเป็นผลต่อความเจริญเติบโตของเด็กทั้งร่างกายและจิตใจ

(2) ขนาดของอาคาร ควรมีสัดส่วนพื้นที่อย่างน้อย 2 ตารางเมตรต่อเด็ก 1 คน โปร่ง แสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก

(3) จัดให้มีบริเวณสนามเด็กเล่น ที่มีบริเวณให้เด็กทำกิจกรรมกลางแจ้ง

3.5 การจัดกิจกรรมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีดังนี้

(1) การอบรมเลี้ยงดูเด็กการจัดบริเวณห้องเรียนบริเวณที่ใช้เรียนจะมี โต๊ะหรือไม่มีก็ได้ อาจใช้เสื่อปูให้เด็กนั่ง โต๊ะเก้าอี้ควรเคลื่อนย้ายได้ง่ายและควรเปลี่ยนที่บ่อยๆ เพราะมีนิสัยเบื่อง่าย โต๊ะควรมีขนาดความยาว 120 ซม. กว้าง 60 ซม. เก้าอี้สูง 25 ซม.

1.1) การจัดแบ่งมุมต่างๆ สำหรับเด็ก การจัดมุมต่างๆ ภายในบริเวณที่ใช้เป็นสถานที่เรียนนั้นสำคัญมาก เพราะเด็กจะเรียนรู้จากสิ่งต่างๆ ที่จัดไว้ เช่น มุมดนตรี มุมวิทยาศาสตร์ มุมสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มุมศิลปะ ฯลฯ กิจกรรมต่างๆ จะช่วยให้เด็กมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด มีความคิดสร้างสรรค์ กิจกรรมที่จำเป็นสำหรับเด็กอย่างน้อยจะต้องมี 3 กิจกรรมขึ้นไป คือ ธรรมชาติศึกษา สังคมศึกษา และของเล่นสำหรับเด็ก

1.2) การแบ่งกลุ่มเด็ก การอบรมเลี้ยงดูเด็กนั้น ถ้าเด็กมีอายุต่างกันมากหรือมีความสามารถต่างกัน ผู้ดูแลเด็กจะต้องแบ่งกลุ่มเด็กเพื่อสะดวกในการเลี้ยงดู โดยอาจแบ่งตามอายุหรือแบ่งตามความสามารถของเด็กได้

(2)การจัดกิจกรรมประจำวัน ผู้ดูแลควรจัดช่วงเวลาให้เด็กได้ดำเนินกิจกรรมประจำวัน โดยกิจกรรมประจำวัน สามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

(3)การจัดอาหารสำหรับเด็ก วัยเด็กเป็นวัยที่ต้องได้รับความเอาใจใส่ในเรื่องการให้อาหารมาก โดยเฉพาะเด็กวัย 3 – 6 เป็นวัยที่มีความเจริญเติบโตทั้งร่างกายจิตใจและสมองสูง อาหารจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยในเรื่องนี้เป็นอย่างดี เด็กในชนบทส่วนใหญ่ไม่ได้รับการเอาใจใส่ในเรื่องอาหารเสริมเท่าที่ควร จึงทำให้เป็นโรคขาดสารอาหาร ซึ่งมีผลต่อความเจริญเติบโตของร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความต้านทานโรคต่ำ ผู้ดูแลเด็กจึงต้องเอาใจใส่เรื่องอาหารของเด็กให้มากต้องคำนึงถึงคุณค่าทางอาหารความนิยมในการรับประทานอาหารของเด็ก ต้นทุนการใช้จ่าย ความยากง่ายในการปรับปรุงและการจัดรายการอาหารที่สอดคล้องตามฤดูกาลหรือท้องถิ่น

(4)การเล่นของเล่น การเล่นมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับชีวิตเด็กเพราะนอกจากจะทำให้เด็กสนุกสนานเพลิดเพลินแล้วยังทำให้เด็กเจริญเติบโตกล้ามเนื้อทุกส่วนได้เคลื่อนไหว แข็งแรงสมบูรณ์และประสานสัมพันธ์กัน ดังนั้นผู้ดูแลเด็กจึงควรใช้การเล่นเป็นสื่อชักจูงให้เด็กสนใจและอยากทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยความเต็มใจ ผู้ดูแลเด็กจึงต้องคอยดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดคอยแนะนำให้เด็กเล่นอย่างถูกวิธี เด็กจึงจะปลอดภัยและได้รับประโยชน์จากการเล่นมากที่สุด ฉะนั้นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละแห่ง ควรจัดให้มีทั้งเครื่องเล่นในร่มและเครื่องเล่นกลางแจ้ง โดยเครื่องเล่นอาจเป็นเครื่องเล่นที่จัดทำขึ้นเองโดยขอความร่วมมือจากผู้ปกครองจัดทำขึ้น

3.6 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง องค์กรชุมชนและประชาชนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง องค์กรชุมชน และประชาชน ในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่างๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนี้

(1)ผู้ปกครองเด็ก ควรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนี้

1.1) การเลี้ยงดูและอบรมเด็ก ควรผลัดเปลี่ยนกันมาร่วมเลี้ยงดูอบรม และศึกษาวิธีอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างถูกต้อง เพื่อช่วยเหลือผู้ดูแลเด็กและนำความรู้ไปใช้ชีวิตประจำวัน

1.2) หมั่นติดต่อกับผู้ดูแลเด็กเพื่อทราบพฤติกรรมของเด็กที่ควรปรับปรุงแก้ไข

1.3) ใช้เวลาว่างช่วยเหลือศูนย์ ฯ เช่น ปลูกผักสวนครัว เพื่อใช้ประกอบอาหารสำหรับเด็ก ซ่อมแซม ตกแต่ง ทำความสะอาดศูนย์ ฯลฯ เป็นต้น

1.4) ช่วยเตรียมอาหารสำหรับเด็ก รับ - ส่ง เด็ก

1.5) จ่ายค่าตอบแทนศูนย์ ตามข้อตกลง

1.6) การจัดหา ดูแลรักษา และซ่อมแซมอุปกรณ์เครื่องเล่นของเด็ก

(2) องค์กรชุมชน และประชาชน องค์กรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เช่น กรรมการหมู่บ้าน องค์กรการบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบล คณะกรรมการเยาวชนตำบล กลุ่มแม่บ้านกลุ่มอาสาพัฒนาชุมชน สามารถให้การสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านต่างๆ เช่น

2.1) การสนับสนุนงบประมาณ ที่ดิน วัสดุในการจัดตั้งศูนย์

2.2) สนับสนุนการเลี้ยงดูเด็ก อาหารกลางวัน อาหารเสริม (นม)

2.3) ซ่อมแซม ปรับปรุง ศูนย์ฯ และอุปกรณ์เครื่องเล่นประจำ

ศูนย์ฯ

2.4) ช่วยรณรงค์หาเงินสมทบการดำเนินงานของศูนย์ เนื่องจาก

โอกาสต่างๆ

5. มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น (2547, หน้า 2) กล่าวว่า มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มี 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคารและสถานที่ 4) ด้านวิชาการ 5) ด้านการมีส่วนร่วม 6) ด้านเครือข่ายการพัฒนาเด็กเล็ก

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2549, หน้า 2) กล่าวว่า การจัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กได้อย่างมีคุณภาพ และเหมาะสม ซึ่งจะเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต่อไป สำหรับมาตรฐานดังกล่าว ได้รวบรวม และจัดทำขึ้น จำแนกออกเป็นมาตรฐานการดำเนินงาน 6 ด้านประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารจัดการ เช่น คุณสมบัติและบทบาทหน้าที่ของบุคลากรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ตลอดจนผู้ทำความสะอาดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ดังนี้ 3.1) ด้านอาคารสถานที่ เป็นมาตรฐานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมพื้นที่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ตั้ง จำนวนของอาคาร ทางเข้า – ออก และประตูหน้าต่าง ตลอดจนพื้นที่ใช้สอยอื่นๆ เป็นต้น 3.2) สิ่งแวดล้อม เป็นมาตรฐานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกตัวอาคารเช่นแสงสว่าง เสียง การถ่ายเทอากาศ สภาพพื้นที่ภายในอาคาร รั้ว สภาพแวดล้อมและมลภาวะ เป็นต้น 3.3) ด้านความปลอดภัย เป็นมาตรฐานที่เกี่ยวกับความปลอดภัย เช่น การกำหนดมาตรการป้องกันความปลอดภัย และมาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นต้น 4) ด้านงานวิชาการ เป็นมาตรฐานเกี่ยวกับ คุณลักษณะของเด็กที่พึงประสงค์ 12 ประการ คุณลักษณะ

ตามวัย (ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา) การจัดประสบการณ์ ตลอดจนการจัดกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กเป็นต้น 5) ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และการสนับสนุนจากชุมชนเป็นฐาน ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชนเช่น การประชุมชี้แจงให้ราษฎรในชุมชนทราบถึงประโยชน์และความจำเป็นของการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ การจัดให้มีกองทุนส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานตลอดจน การติดตามและประเมินผลรวมถึงการเข้ามามีส่วนร่วมจากชุมชน หรือประชาคมในท้องถิ่น 6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น

การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1. ด้านการบริหารจัดการ

1.1 ความหมายด้านการบริหารจัดการ

รุจิร ภูสาระ, และจันทราณี สงวนนาม (2545, หน้า 4) กล่าวว่า ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันของคณะบุคคล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการใช้ทรัพยากร และเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ศิริวรรณ เสรีรัตน์, และคนอื่นๆ (2545, หน้า 18 - 19) กล่าวว่า ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง การจัดการหรือการบริหารหรือด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก็ได้ ซึ่ง ความหมายของคำว่า “ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก” และ “การจัดการ” ได้ดังนี้

1. การบริหาร คือกลุ่มของกิจกรรม ประกอบด้วย การวางแผน (planning) การจัดองค์กร (organizing) การสั่งการ (leading/directing) หรือการอำนวยการ และการควบคุม (controlling) ซึ่งจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับทรัพยากรขององค์กร (6 M's) เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์และด้วยจุดมุ่งหมายสำคัญในการบรรลุความสำเร็จ ตามเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลครบถ้วน

2. คำว่า “การจัดการ” (management) จะเน้นการปฏิบัติการให้เป็นไปตามนโยบาย (แผนที่วางไว้) ซึ่งนิยมใช้ในการจัดการธุรกิจ (business management) ส่วนคำว่า “ผู้จัดการ” (manager) จะหมายถึงบุคคลในองค์กรซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบต่อกิจกรรมในการบริหาร ทรัพยากรและกิจการงานอื่นๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ขององค์กร

ณัฐภูมิ เล็กถวิลวงศ์ (2546, หน้า 108) กล่าวว่า การบริหารจัดการ หมายถึง การสนับสนุนส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพ การจัดการบริหารทางการศึกษาการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การจัดระบบสารสนเทศและเทคโนโลยี การจัดระบบประกันคุณภาพ งานอาคารสถานที่ งานสารบรรณ งานประชาสัมพันธ์ ประสานงาน งานสวัสดิการสวัสดิภาพ งานยานพาหนะ การจัดสำนักงานและดูแลรักษา ซ่อมแซมพัสดุ ครุภัณฑ์ และงานซึ่งไม่อยู่ในความรับผิดชอบของงานใด เช่น งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษา

ชินวัฒน์ ศรีสวัสดิ์ (2547, หน้า 5) กล่าวว่า ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุมบังคับบัญชา และการควบคุมดูแลการปฏิบัติงาน ในฐานะที่ผู้บริหารเป็นหัวหน้าหน่วยงาน

บานเย็น แสงเจริญ (2549, หน้า 48) กล่าวว่า ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง การที่ผู้บังคับบัญชาดำเนินการตรวจตราเฝ้าระวัง และนำวิธีการทำงาน และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการทำงานของผู้บังคับบัญชาในองค์ประกอบ 4 ประการ คือ การจูงใจ ภาวะผู้นำ การติดต่อสื่อสารทางการบริหาร และการบริหารกลุ่มโดยมีเป้าหมายที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

กริฟฟิน (Griffin, 1997, p.4) กล่าวว่า ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง ชุดของหน้าที่ต่าง ๆ ที่กำหนดทิศทางในการใช้ทรัพยากรทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์กร การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรได้อย่างเฉลียวฉลาดและคุ้มค่า การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ นั้นหมายถึงการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง และมีการปฏิบัติการสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ ดังนั้นผลสำเร็จของด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงจำเป็นต้องมีทั้งประสิทธิภาพและ ประสิทธิผลควบคู่กัน

เชอร์เมอร์ฮอน (Schermerhorn, 1999, p.G-2) กล่าวว่า ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง จะใช้ในการบริหารระดับสูง โดยเน้นที่การกำหนดนโยบายที่สำคัญและการกำหนดแผนของผู้บริหารระดับสูง เป็นคำนิยามใช้ในการบริหารรัฐกิจ (public administration) หรือใช้ในหน่วยงานราชการ และคำว่า “ผู้บริหาร” (administrator) จะหมายถึง ผู้บริหารที่ทำงานอยู่ในองค์กรของรัฐ หรือองค์กรที่ไม่มุ่งหวังกำไร

คาร์ทู (Certo, 2000, p.555) กล่าวว่า ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการของการมุ่งสู่เป้าหมายขององค์กรจากการทำงานร่วมกัน โดยใช้บุคคลและทรัพยากรอื่นๆ หรือเป็นกระบวนการออกแบบและรักษาสภาพแวดล้อมที่บุคคลทำงานร่วมกันในกลุ่มให้ บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง การที่ผู้บังคับบัญชาดำเนินการตรวจตราเฝ้าระวัง และนำวิธีการทำงาน และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการทำงานของผู้บังคับบัญชาในองค์ประกอบ 4 ประการ คือ การจูงใจ ภาวะผู้นำ การติดต่อสื่อสารทางการบริหาร และการบริหารกลุ่มโดยมีเป้าหมายที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.2 ความสำคัญของด้านการบริหารจัดการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, หน้า 43) กล่าวถึงความสำคัญของด้านการบริหารจัดการได้นำกระบวนการบริหารมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ กระบวนการบริหาร มีประโยชน์ต่อการทำงาน ดังนี้ 1) ช่วยให้การบริหารหลักสูตรสะดวกและ

รวดเร็วขึ้น เพราะมองเห็นงาน ปัญหาของความซ้ำซ้อน และสามารถมอบหมายงานได้ถูกต้อง 2) ช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำเทคนิคต่างๆ มาใช้ในการปรับปรุงการทำงาน ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของงาน 3) ช่วยให้สถานศึกษาได้ขยายเติบโตและก้าวหน้ามองเห็นปัญหา ทำให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ได้ตามที่วางไว้ 4) ช่วยส่งเสริมตัวบุคคลในการทำงาน การจัดหน่วยงาน การบริหารงาน ได้งานเหมาะกับบุคคลปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ 5) ช่วยให้ผู้บริหารได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ กระตุ้นให้บุคคลในองค์การทำงานอย่างมีอิสระและมีความคิดริเริ่ม 6) ช่วยในการจัดหมวดหมู่งานให้เป็นไปตามความเหมาะสม และรวดเร็ว และ 7) ช่วยให้มีการประเมินผลและติดตามผลการปฏิบัติงาน

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 35) กล่าวว่า ในระบบการศึกษาที่มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรนั้น หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในแต่ละระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น จนถึงระดับสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการพัฒนาสนับสนุน ส่งเสริมการใช้และพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงสุดอันจะส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในระดับชาติ

พณัท ธาตุทอง (2552, หน้า 276) กล่าวว่าความสำคัญของการบริหารจัดการ เป็นส่วนหนึ่งของระบบบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีการปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยมุ่งสู่เป้าหมาย คือ “คุณภาพการศึกษา”

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความสำคัญในการช่วยให้การบริหารหลักสูตรสะดวกและรวดเร็วขึ้น บุคลากรมีแนวทางในการจัดการศึกษาซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

1.3 ขอบข่ายด้านการบริหารจัดการ

อรรณพ หอมขจร (2546, หน้า 60) กล่าวถึงขอบข่าย การวางแผนด้านการบริหารจัดการหรือวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร มีภารกิจที่ต้องดำเนินการ 3 ส่วน คือ 1) การบริหารการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น กิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย การสอนซ่อมเสริม การประเมินผลตามสภาพจริง เป็นต้น 2) การบริหารการจัดการพัฒนาผู้เรียน เช่น การวางแผนให้ครูทุกคนสามารถแนะแนวผู้เรียนได้ทั้งด้านการศึกษา อาชีพและปัญหาอื่นๆ เป็นต้น และ 3) การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา การส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน เป็นต้น

ชินวัฒน์ ศรีสวัสดิ์ (2547, หน้า 92) กล่าวถึงขอบข่ายของการจัดการ ไว้ดังนี้

- 1) ผู้บริหารมีความรอบรู้และมีความชำนาญการในเทคนิคงาน
- 2) ผู้บริหารมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
- 3) ผู้บริหารติดตามนโยบายและเป้าหมายของการปฏิบัติงาน และ
- 4) การประมวลเอาความคิดเห็นข้อเสนอแนะจากผู้ใต้บังคับบัญชามาประชุมอภิปรายแสดงความคิดเห็นในปัญหาต่าง ๆ เพื่อนำเอาความคิดที่ดีที่สุดมาปฏิบัติ

ภูรินทร์ ช่วยความดี (2547, หน้า 72) กล่าวถึงขอบข่ายของการจัดการไว้ดังนี้

- 1) ความชัดเจนในการมอบหมายหน้าที่
- 2) ความชัดเจนในการมอบหมายอำนาจ
- 3) การนำผลสำรวจความคิดเห็นของลูกค้มาพัฒนาระบบงานอย่างต่อเนื่อง และ
- 4) ความเหมาะสมในการประเมินผลงาน

ยงยุทธ แก้วมณี (2547, หน้า 82) กล่าวถึงขอบข่ายของการจัดการ ได้ดังนี้

- 1) การศึกษาปัญหา ความต้องการ และความพึงพอใจของลูกค้ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการ
- 2) บริหารมีการมอบหมายความรับผิดชอบแก่พนักงานตามนโยบายองค์กร
- 3) ผู้บริหารมีการติดตามผลการปฏิบัติงานของพนักงานทุกระดับ
- 4) ผู้บริหารมีการติดตามสนับสนุนให้พนักงานพัฒนาศักยภาพ และคุณภาพของงานอย่างต่อเนื่อง และ
- 5) ผู้บริหารเปิดโอกาสให้พนักงานแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการจัดการ

บานเย็น แสงเจริญ (2549, หน้า 167) กล่าวถึงขอบข่ายของการจัดการไว้ดังนี้

- 1) ความรู้ความสามารถของผู้บริหาร
- 2) ความมุ่งมั่น ตั้งใจของผู้บริหารในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ
- 3) การปฏิบัติของผู้บริหารต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างกัลยาณมิตร
- 4) การมีวิธีการที่ดีในการสร้างความสามัคคีของบุคลากร
- 5) การมีวิธีการที่ดีในการส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพของบุคลากร
- 6) การสร้างระบบความยุติธรรมขึ้นในองค์กร
- 7) การมีวิธีการที่ดีในการกระตุ้นจูงใจบุคลากรในการปฏิบัติงาน
- 8) การใช้วิธีการบริหาร โดยการกระจายอำนาจไปยังระดับต่าง ๆ
- 9) การใช้วิธีการบริหารแบบให้บุคลากรมีส่วนร่วม
- 10) การมีวิธีการให้บุคลากรรู้สึกมีเกียรติภาคภูมิใจในสถานภาพของตนเอง

อัจฉนา เงาะหวาน (2550, หน้า 35) กล่าวว่า ขอบข่ายด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วยงานต่าง ๆ ดังนี้

- 1) งานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ได้แก่ งานพัฒนาหลักสูตร การทำแผนการสอน การจัดตารางสอน งานเลือกหนังสือและแบบเรียน งานพัฒนาหลักสูตรสำหรับชุมชน
- 2) งานเกี่ยวกับการเรียนการสอน ได้แก่ งานเตรียมการสอน งานการพัฒนาเทคนิค การเรียนการสอน งานนิเทศการเรียนการสอน
- 3) งานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการเรียนการสอน ได้แก่ งานระเบียบนักเรียน งานห้องสมุด งานบริการสื่อการเรียนการสอน งานแนะแนวการศึกษา
- 4) งานที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลการศึกษา ได้แก่ งานข้อสอบมาตรฐานและคลังข้อสอบ งานวัดและประเมินผลการเรียน งานประเมินโครงการ
- 5) งานเกี่ยวกับการบริหารบุคคล ได้แก่ การจัดการบุคลากร งานพัฒนาบุคลากร งานบำรุงขวัญบุคลากร และ
- 6)

งานที่เกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ได้แก่ งานการใช้แหล่งวิทยาการในชุมชนและงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชน

ผู้เชี่ยวชาญการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาด้วยเครือข่ายทางสังคม (2557, ย่อหน้า 1) กล่าวถึง ขอบเขตการบริหารจัดการไว้ดังนี้ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านการจัดการ ส่วนกลาง 3) ด้านการจัดการด้านบัญชี และการเงิน 4) ด้านการบำรุงรักษา 5) ด้านบริการชุมชนสัมพันธ์ 6) ด้านการรายงาน 7) ด้านการจัดประชุม และ 8) ด้านกฎหมาย

สรุปได้ว่า ขอบข่ายด้านการบริหารจัดการประกอบด้วย 1) การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 2) ผู้บริหารมีการติดตามสนับสนุนให้พนักงานพัฒนาศักยภาพ และคุณภาพของงานอย่างต่อเนื่อง 3) การใช้วิธีการบริหาร โดยการกระจายอำนาจไปยังระดับต่าง ๆ 4) มีวิธีการที่ดีในการสร้างความสามัคคีของบุคลากร 5) การทำแผนการสอน การจัดตารางสอน 6) ส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพของบุคลากร 7) ผู้บริหารมีการติดตามผลการปฏิบัติงานของพนักงานทุกระดับ 8) ความชัดเจนในการมอบหมายหน้าที่ 9) ความเหมาะสมในการประเมินผลงาน และ 10) ความรอบรู้และมีความชำนาญการในเทคนิคงาน

2. ด้านบุคลากร

2.1 ความหมายด้านบุคลากร

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546, หน้า 629) กล่าวว่า บุคลากร หมายถึง ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล เช่น ในการบรรจุแต่งตั้ง เลื่อนขั้น เลื่อนเงินเดือน เป็นต้น; ผู้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน

วิทยาลัยเทคนิคจันทบุรี (2550, ย่อหน้า 1) กล่าวว่า บุคลากร หมายถึง คนทุกคนที่เกี่ยวข้องกับระบบนั่นเอง อาจจะประกอบไปด้วยผู้บริหารระดับต่าง ๆ ซึ่งจะมีทั้งผู้บริหาร ระดับสูง ระดับกลาง และระดับปฏิบัติงาน และอาจประกอบด้วยนักวิชาการในระดับต่าง ๆ แต่ละคนมีบทบาทหรือผู้บริโภคน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสำคัญไม่น้อยของระบบด้วยหรือไม่ก็ย่อมสุดแล้วแต่นักวิชาการทางด้านบริหารระบบจะตัดสินใจ

ศูนย์ข่าวเศรษฐกิจ การเงิน การลงทุนและการบริหารธุรกิจ (2556, ย่อหน้า 2) กล่าวว่า บุคลากร หมายถึง บุคลากรภายในองค์กร กลุ่ม หรือ ธุรกิจใดๆ ที่มีการใช้มนุษย์เข้ามา มีส่วนในการดำเนินงาน กิจกรรมหรือกิจกรรมใดๆ โดยมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ ในการปฏิบัติหน้าที่หรืองานนั้นๆ ให้สำเร็จตามกรอบที่กำหนด โดยมีทักษะความรู้ความเชี่ยวชาญในกิจกรรมหรืองานนั้นๆ โดยดำเนินงานภายใต้กรอบและกฎเกณฑ์ที่กำหนดขององค์กร กลุ่ม หรือ ธุรกิจ กิจกรรมใดๆ

เดวิด (David, 1996, pp. 4 – 5) กล่าวถึง บุคลากร คือ ผู้ปฏิบัติงานตามกระบวนการวิธีการในกิจกรรมต่าง ๆ อันได้แก่ การสร้างหรือเก็บรวบรวมข้อมูล บางกลุ่มอาจทำหน้าที่ในการพัฒนาซอฟต์แวร์ขึ้นมาใหม่ ๆ ตามความต้องการและในการประมวลผล และอาจ

เปลี่ยนแปลงโปรแกรมที่มีอยู่แล้วให้สอดคล้องตามความต้องการที่เปลี่ยนแปลงในโอกาสต่างๆ จะเห็นว่าบุคลากรทางคอมพิวเตอร์บางกลุ่มทำหน้าที่สร้างกระบวนการวิธีการให้แก่บุคลากรทางคอมพิวเตอร์กลุ่มอื่นๆ ได้เพื่อให้งานหรือใช้งานด้วยคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพ

บราวน์ (Brown, 1995, p.22) กล่าวว่า บุคลากรเป็นหัวใจของการบริหาร เพราะความสำเร็จของงานขึ้นอยู่กับคน บรรดาสิ่งก่อสร้าง อาคาร สถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ และเงิน แม้จะมีบริบูรณ์สักเพียงใด จะไม่มีความหมายเลย ถ้าคนที่ใช้สิ่งเหล่านี้ ไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะใช้ หรือขาดขวัญและกำลังใจที่จะร่วมมือในการปฏิบัติงาน

ฮอลล์ (Hall, 2003, p. 55) กล่าวว่า บุคลากร เป็นกระบวนการเกี่ยวกับบุคคล เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลดี มีความรู้ ความสามารถ เหมาะสมกับงาน เข้ามาทำงานให้ได้ผลดีที่สุด โดยหน่วยงานสามารถดึงดูด อนุรักษ์ และพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถ ทั้งนี้ เพื่อให้หน่วยงานสามารถทำภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลตามความมุ่งหมาย

สรุปได้ว่า ด้านบุคลากร หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับบุคลากร ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็กเล็ก ผู้ประกอบอาหาร ภารโรง และพนักงานจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่อื่น จะต้องมีความรู้ คุณสมบัติ บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล มีศักยภาพในการจัดการศึกษา อบรม เลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กเล็กได้อย่างถูกต้อง ตามหลักวิชาการด้วยความเหมาะสมอย่างมีคุณภาพ

2.2 ความสำคัญของด้านบุคลากร

บรรยงค์ โตจินดา (2545, หน้า 35) กล่าวว่า ในปัจจุบันนี้แต่ละองค์กรหรือ ทุกหน่วยงานเล็งเห็นความสำคัญของมนุษย์ ว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าสูงสุดขององค์กร องค์กรจะประสบความสำเร็จได้เพียงใดขึ้นอยู่กับบุคคล ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินการขององค์กร

บุญดี บุญญากิจ, ฅงลักษณ์ ประสพสุขโชคชัย, ดิสพงศ์ พรชนกนาถ, และปรียวรรณ กรรณล้วน (2547, หน้า 8) กล่าวว่า บุคลากร เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการจัดการความรู้เนื่องจากเป็นแหล่งความรู้และเป็นผู้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

ธงชัย สันติวงษ์ (2546, หน้า 9) ให้ความสำคัญของบุคลากรว่า การบริหารบุคลากรเป็นหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของหน้าที่ทางด้านการบริการงานบุคลากรและยังเป็นรากฐานที่เกี่ยวข้องไปในงานทุกด้านขององค์กร ซึ่งย่อมถือว่า การบริหารงานบุคลากรไม่ควรจะเป็นเพียงการบริหารเกี่ยวกับคนของหัวหน้างาน หรือไม่ควรเป็นเพียงงานด้านบุคลากรที่มอบหมายให้เป็นความรับผิดชอบของแผนกใดแผนกหนึ่งเท่านั้น

วิชัย โสสุวรรณจินดา (2546, หน้า 2) กล่าวถึงความสำคัญของด้านบุคลากรว่า การบริหารงานบุคลากรที่ดีจะช่วยให้องค์กรมั่นคง และเจริญเติบโต ซึ่งเป็นผลจากการได้บุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้ามาทำงานกับองค์กร ช่วยให้บุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้า

มาทำงานกับองค์กร มีขวัญและกำลังใจที่ดี เกิดความจงรักภักดีในองค์กร และลดความขัดแย้งระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับองค์กร ส่งผลให้ส่วนรวมมีความสุข

กรุณา พลใส (2550, หน้า 18) กล่าวว่า บุคลากรเป็นทรัพยากรที่สำคัญขององค์กรในการที่จะทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บุคลากรต้องได้รับการพัฒนาอยู่เสมอ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายขององค์กร ระบบวิธีปฏิบัติงานและวิทยาการต่างๆ มีความเจริญก้าวหน้าอยู่เสมอ

จอร์ตัน (Gorton, 1993, p. 266) ได้กล่าวถึงความสำคัญของบุคลากรว่าเป็นหัวใจ ในความสำเร็จของงานทุกสิ่งทุกอย่างขึ้นอยู่กับคน บรรดาสิ่งต่างๆ เช่น สิ่งก่อสร้าง เงิน อุปกรณ์ ฯลฯ แม้มีความสมบูรณ์เพียงใดก็ตามจะไม่มีมีความหมายเท่ากับคน

บาร์เมส (Barmes, 1995, p. 476) กล่าวถึง ความสำคัญ ของงานบุคลากรและด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ว่าบุคลากรสามารถที่จะให้องค์กรบรรลุเป้าหมายสู่ความสำเร็จได้เนื่องจากการเลือกสรรคนดี คนเก่ง มีความรู้ ความสามารถ เข้ามาทำงานและเมื่อบุคลากรเหล่านั้นเข้ามาทำงานด้านบุคลากรจะต้องมีการพัฒนาอบรม ให้ความรู้เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพ ในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

สรุปได้ว่า ด้านบุคลากรเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการบริหารงานทุกประเภท ในกระบวนการบริหารจึงได้กำหนดให้การบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหาร ทั้งนี้เพื่อให้หน่วยงานสามารถดึงดูด และบำรุงรักษาคนดีมีความรู้ความสามารถในหน่วยงานให้มากที่สุดและนานที่สุดเท่าที่หน่วยงานต้องการ

2.3 ขอบข่ายของด้านบุคลากร

อลงกรณ์ คำแปงตัน (2547, หน้า 117) กล่าวถึงขอบข่ายของด้านบุคลากรไว้ดังนี้ 1) การสร้างเจตคติที่ดีต่อเด็กพิเศษและโครงการเรียนร่วมของบุคลากร 2) การคัดเลือกสรรหาบุคลากรที่มีความสามารถด้านการศึกษาพิเศษเพื่อปฏิบัติงานได้อย่างเพียงพอและเหมาะสม 3) การสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4) การเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม และ 5) การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนได้รับเงินค่าตอบแทน

สุพจน์ ทรนารายณ์ (2548, หน้า 125) กล่าวถึงขอบข่ายของการบริหารงานบุคลากรไว้ดังนี้ 1) โรงเรียนยึดหลักประชาธิปไตยในการบริหารงานบุคคล 2) โรงเรียนมีการบริหารงานโรงเรียนในรูปคณะกรรมการ 3) โรงเรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงานอย่างมีเหตุผล 4) โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง 5) โรงเรียนมีการมอบหมายให้บุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้องกับความรู้ ความสามารถ และความถนัดของแต่ละคน 6) โรงเรียนจัดครูอนุบาลที่มีประสบการณ์สอนเพียงพอกับจำนวนนักเรียน 7) สัมพันธภาพระหว่างครูกับผู้บริหารเป็นไปด้วยดี 8) โรงเรียนส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพของตนเอง 9) โรงเรียนยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรในโรงเรียน

ตามโอกาสอันเหมาะสม 10) โรงเรียนมีการประชุมชี้แจงให้บุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจก่อนดำเนินการจัดการศึกษา 11) การฝึกอบรมครูในโรงเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน 12) จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพครู 13) จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจรรยาบรรณในวิชาชีพครู 14) การมอบหมายงานให้ปฏิบัติเป็นไปตามเป้าหมาย 15) การดูแลเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล 16) ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการอบรมดูแลเด็กระดับปฐมวัย 17) จัดสวัสดิการให้แก่ครูเพิ่มขึ้น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2549, หน้า 34 - 40) ได้กำหนดขอบข่ายของงานบุคลากร ประกอบด้วย งานบุคลากรจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการให้ครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ มีแนวทางการดำเนินงาน 3 ขั้นตอนคือ 1) การจัดทำแผนงานโครงการเกี่ยวกับบุคลากร 2) การจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน 3) การสร้างและบำรุงขวัญบุคลากร

มานิต โตเผือก (2549, หน้า 70) ได้กำหนดขอบข่ายของงานบุคลากร ประกอบด้วย 1) การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 4) วินัยและการรักษาวินัย 5) การออกจากราชการ

คิมบร็อก, และนันทน์เนอร์ (Kimbrough, & Nunnery, 1998, pp. 65 - 70) ได้กำหนดขอบข่ายของงานด้านบุคลากรไว้ดังนี้ 1) การวางแผนนโยบายเกี่ยวกับงานด้านบุคลากร เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโรงเรียน 2) การกำหนดความต้องการของบุคลากร โดยกำหนดคุณสมบัติและหน้าที่ซึ่งควรมอบหมายให้แก่ผู้ปฏิบัติที่มีรับตำแหน่งต่าง ๆ 3) การจัดบุคลากรเข้าทำงาน โดยการเข้าทำงานตามความสามารถหรือจัดตามความเหมาะสม โดยผู้บริหารและคณะทำงานร่วมกันพิจารณา 4) การพัฒนาบุคลากรมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับหน่วยงาน โดยพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้เป็นบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญ และความสามารถ

สรุปได้ว่า ขอบข่ายของงานด้านบุคลากร ประกอบด้วย 1) การสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) การสร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3) จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพครู 4) การจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน 5) การวางแผนนโยบายเกี่ยวกับงานด้านบุคลากร 6) บุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญ และความสามารถ และ 7) การมอบหมายงานให้ปฏิบัติเป็นไปตามเป้าหมาย

3. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

3.1 ความหมายอาคารสถานที่

กิติมา ปรีดีดิล (2532, หน้า 197) กล่าวว่า อาคารสถานที่ หมายถึง การรู้จักจัดหา รู้จักใช้อาคารให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งการดูแลรักษา การให้บริการแก่ชุมชน และ

รู้จักส่งเสริมทำนุบำรุงอาคารสถานที่ ที่มีอยู่ให้คงสภาพที่ดี ถูกหลักวิชา เอื้อต่อกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากที่สุด และประหยัดที่สุดด้วย

สมหมาย ดอกไม้ (2535, หน้า 20) กล่าวว่า ด้านอาคารสถานที่ หมายถึง สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ หรือที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งมีอิทธิพลต่อบุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อมนั้น เช่น บริเวณสภาพพื้นที่ของสถานที่ตั้ง ลักษณะของอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด โรงอาหาร โรงฝึกงาน หอพัก สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การตกแต่งสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยรวมทั้งสภาพแสง เสียง และสิ่งอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อสภาพความเป็นอยู่และการศึกษาในมหาวิทยาลัย

กรมสามัญศึกษา (2540, หน้า 54) อาคารสถานที่ เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ช่วยให้สถานศึกษาดำเนินงานได้โดยสะดวก ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่องานด้านนี้ไม่น้อยไปกว่าด้านอื่นๆ ภายในสถานศึกษา อาคารสถานที่ของสถานศึกษาจึงเป็นแหล่งที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้อย่างดีของผู้เรียนและการสอนของครูผู้สอนให้เป็นแหล่งถ่ายทอดวิทยาการของชุมชน งานบริหารอาคารสถานที่จึงเป็นงานที่สำคัญที่ผู้บริหารต้องพิจารณาพิจารณาวิเคราะห์และบริหารให้เกิดประโยชน์สูงสุด

กรมวิชาการ (2545, หน้า 76) กล่าวว่า อาคารสถานที่ของโรงเรียนเป็นปัจจัยทำให้เกิดบรรยากาศต่างๆ ขึ้น ภายในโรงเรียนอาจกล่าวได้ว่า บรรยากาศของโรงเรียนเป็นตัวแปรอิสระที่สำคัญอีกตัวแปรที่ได้จากความคิดเห็นและการรับรู้ของสมาชิกในกลุ่ม เป็นสภาวะอันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียน แล้วส่งผลถึงความรู้ของบุคคล เป็นสภาพการณ์ที่ไม่อาจมองเห็นหรือจับต้องได้

สุทิน พรหมสี (2554, ย่อหน้า 1) กล่าวว่า อาคารสถานที่ เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ช่วยให้โรงเรียนดำเนินงานไปได้โดยสะดวกอาคารสถานที่เป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำเนินงานของโรงเรียนเช่นเดียวกับบ้านเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของคนจึงควรที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญต่อการบริหารงานอาคารสถานที่ให้เหมาะสมกับความสำคัญของงาน

วอลแมน (Wolman, 1973) กล่าวถึง อาคารสถานที่ ว่าเป็นการรู้จักใช้อาคารให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งการควบคุมดูแลรักษา การให้บริการแก่ชุมชนและการรู้จักส่งเสริมทะนุบำรุงอาคารสถานที่ที่มีอยู่ให้คงสภาพดี สนองความต้องการได้อย่างเพียงพอ

เฮนรี่, และแอนเดอร์สัน (Haney, & Anderson, 1999) กล่าวถึง อาคารสถานที่ว่ามีความสำคัญมากนอกจากเป็นที่ที่รวมนักเรียนแล้ว ยังเป็นศูนย์รวมครู ผู้รู้ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และอาคารสถานที่ยังส่วนกำหนดพฤติกรรมของเรียนให้เกิดความซึมซับเกี่ยวกับการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมให้สวยงามอีก

แวร์ (Ware, 2002) กล่าวว่า อาคารสถานที่ เป็นส่วนหนึ่งของบรรยากาศในโรงเรียน จะเป็นต้นแบบและอุปกรณ์สำคัญในการสร้างเสริมความมีระเบียบวินัย สุขนิสัย ความคิดสร้างสรรค์ ความกระตือรือร้น อันเป็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนและผู้เกี่ยวข้อง

3.2 ความหมายของสิ่งแวดล้อม

หลายความคิดสร้างสรรค์สร้างสู่แนวทางรักษาสิ่งแวดล้อม (2552, ย่อหน้า 1) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ประกอบด้วยสิ่งที่ป็นรูปธรรมและนามธรรม มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างแนบแน่นและเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์

สิทธิพงษ์ ดิลกวนิช (2553, ย่อหน้า 1) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้นอยู่รอบๆตัวเราทั้งที่มี ลักษณะกายภาพที่เห็นได้และไม่สามารถเห็นได้

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม (2556, ย่อหน้า 1) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อม คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต รวมทั้งที่เป็นรูปธรรม (สามารถจับต้องและมองเห็นได้) และนามธรรม (ตัวอย่างเช่นวัฒนธรรมแบบแผน ประเพณี ความเชื่อ) มีอิทธิพลเกี่ยวโยงถึงกัน เป็นปัจจัยในการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งจะมีส่วนเสริมสร้างหรือทำลายอีกส่วนหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ สิ่งแวดล้อมเป็นวงจรและวัฏจักรที่เกี่ยวข้องกันไปทั้งระบบ

สารานุกรมไทย (2556, ย่อหน้า 2) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเรา ทั้งสิ่งที่มีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต เห็นได้ด้วยตาเปล่า และไม่สามารถเห็นได้ด้วยตาเปล่า รวมทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น หรืออาจจะกล่าวได้ว่า สิ่งแวดล้อมจะประกอบด้วยทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์นั่นเอง

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี (2557, ย่อหน้า 1) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อม หมายความว่า สิ่งต่างๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์ได้ทำขึ้น ในทางวิชาการ สิ่งแวดล้อม หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ล้อมรอบตัวมนุษย์ มีทั้งสิ่งที่มีชีวิตและสิ่งที่ไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปธรรมและสิ่งที่เป็นนามธรรม มีทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น มีอิทธิพลเกี่ยวโยงถึงกัน เป็นปัจจัยในการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งมีส่วนเสริมสร้างหรือทำลายปัจจัยอื่นอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ เป็นวงจรหรือวัฏจักรที่เกี่ยวข้องกันทั้งระบบ

แมคเวย์ (McVey, 1989, p. 124) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในการเรียนไว้ว่า สภาพแวดล้อมในการเรียนทางด้านกายภาพซึ่งประกอบด้วยแสงสว่าง สี เสียง บริเวณที่ว่าง เพอร์นิเจอร์ และลักษณะของสถานที่ที่ใช้เรียนรู้ ส่วนสภาพแวดล้อมที่เป็นนามธรรม หรือสภาพแวดล้อมทางด้านจิตวิทยาก็คือบรรยากาศของชั้นเรียน

วอลเบรี (Wallbery, 1989, p. 533) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมถ้าพิจารณาให้แคบลงในระดับห้องเรียนแล้ว สภาพแวดล้อมทางด้านจิตวิทยา ก็คือบรรยากาศของชั้นเรียนซึ่งเปรียบเสมือนกลุ่มของสังคมที่มีอิทธิพลต่อสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้นั่นเอง

เดวิด (David, 1987, pp. 57 - 58) กล่าวว่า สภาพสิ่งแวดล้อม มีผลกระทบโดยตรง และมีผลสนับสนุนช่วยเหลือผู้เรียน ผลกระทบโดยตรง สภาพแวดล้อมมีผลกระทบโดยตรงต่อการกระทำกิจกรรมของผู้เรียน คือช่วยอำนวยความสะดวก หรือขัดขวางการกระทำของผู้เรียน การจัดเพอร์นิเจอร์ และเครื่องมือบางอย่าง อาจเหมาะกับผู้เรียนกลุ่มใหญ่ แต่ไม่เหมาะกับกลุ่มเล็ก ผลกระทบด้านสนับสนุนผู้เรียนส่งผลในด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน คือช่วยทำให้เกิดการตื่นตัวในการเรียน และสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีที่สอดคล้องตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล และลักษณะของกิจกรรม

3.3 ความหมายของความปลอดภัย

สมหวัง วิทยปัญญาพนธ์ (2543, ย่อหน้า 2) ความปลอดภัย หมายถึง สภาพหรือสภาวะที่แสดงถึงการเตรียมการ และการดำเนินการเพื่อป้องกันภัย อันตราย จากการปฏิบัติงานหรือการกระทำต่างๆ รวมถึงการแก้ไขและช่วยเหลือในกรณีฉุกเฉิน

พรณทิพย์ พันธะมา (2551, ย่อหน้า 1) ความปลอดภัย หมายถึง สภาพที่ปราศจากอุบัติเหตุ เป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนาในการดำเนินชีวิต จะทำให้สุขภาพและคุณภาพชีวิตดี

พรประเสริฐ แดงทอง (2554, ย่อหน้า 1) ความปลอดภัย หมายถึง สภาพที่ปราศจากภัย หรือ พ้นจากสถานการณ์ที่ไม่ค่อยปลอดภัยที่เป็นหรืออาจเป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน

สมาคมส่งเสริมความปลอดภัยและอนามัยในการทำงาน (2557, ย่อหน้า 3) กล่าวว่า ความปลอดภัย หมายถึง สภาวะการปราศจากภัยหรือการพินัย และรวมถึงปราศจากอันตราย การบาดเจ็บ การเสี่ยงภัย และการสูญเสีย

เฮ็นริช (Heinrich, 1959) กล่าวว่า ความปลอดภัย หมายถึง สภาวะที่ปราศจากอุบัติเหตุในการทำงาน หรือสภาวะที่ปลอดภัยจากความเจ็บปวด การบาดเจ็บ เจ็บป่วย ทรัพย์สินเสียหาย และ ความสูญเสียเนื่องจากกระบวนการผลิต ซึ่งการควบคุมจะรวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุในการทำงาน และการดำเนินการให้สูญเสียน้อยที่สุดเมื่อเกิดอุบัติเหตุขึ้น

แมคแคน (McCann, 2006) ความปลอดภัย คือ สภาพที่ปลอดภัยจากอุบัติเหตุต่างๆ อันจะเกิดแก่ร่างกาย ชีวิต หรือทรัพย์สินในขณะที่ปฏิบัติงานทำงานที่ถูกต้องโดยปราศจากอุบัติเหตุ

สมิธ, และมัสทาร์ด (Smith, & Mustard, 2007) ความปลอดภัย หมายถึง การทำงานที่ไม่มีอันตราย ไม่อยู่ในสภาพที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ หรือไม่มีเชื้อโรค โดยจะไม่ก่อให้เกิดสิ่งต่างๆ เหล่านี้ การบาดเจ็บ พิการ หรือตาย การเจ็บป่วย หรือโรค ทรัพย์สินเสียหาย เสียเวลา ขบวนการผลิตหยุดชะงักไม่สม่ำเสมอ คนงานเสียขวัญและกำลังใจ กิจกรรมเสียชื่อเสียง

3.4 ความหมายอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

ธนกร ระวังสัง (2548, หน้า 19) กล่าวว่า อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย หมายถึงอาคารเรียน อาคารประกอบการ และอาณาบริเวณ โดยรอบโรงเรียนที่ใช้เป็นสถานที่ในการจัดการศึกษา ที่มีคุณลักษณะเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน มีความรู้สึกปลอดภัย ปราศจากมลภาวะ เพื่อให้ผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีความสุข

สุพจน์ ศรีนารายณ์ (2548, หน้า 6) กล่าวว่า อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวข้องกับอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมและบริเวณที่ใช้ในการจัดการศึกษาปฐมวัย ให้มีบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ไปสู่จุดหมายที่ได้วางไว้

ศุภลักษณ์ สุนทรธ (2550, หน้า 38) ได้ให้ความหมายของอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย หมายถึง งานที่ดูแลบริเวณต่างๆ ของสถานศึกษา รวมไปถึงอาคารสถานที่ อาคารประกอบ ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของสถานศึกษา โดยรู้จักใช้อาคารให้เกิดประโยชน์สูงสุด รู้จักส่งเสริมบำรุงสภาพที่มีอยู่ให้คงสภาพดีและสนองความต้องการได้เพียงพอ

สุกานดา โพธิ์ศรี (2553, ย่อหน้า 6) ได้ให้ความหมายของอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับ การจัดสร้างอาคาร การใช้ การบำรุงรักษา การควบคุม ดูแลอาคาร ให้เกิดความปลอดภัย เกิดความสะดวกสบาย ความเพียงพอและเหมาะสมแก่การศึกษา

พัชรี ชุ่มสวัสดิ์ (2551, หน้า 5) กล่าวว่า อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย หมายถึง สื่อหรือครุภัณฑ์ทางการศึกษา และสถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยยาบ

บราวน์ (Brown, 1995, p. 32) กล่าวว่า อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ทั้งหลายที่ช่วยเสนอความรู้ไปสู่ผู้เรียนจนเกิดผลการเรียนที่ดีทั้งนี้ไม่เฉพาะสิ่งที่เป็นวัตถุ หรือเครื่องมือเท่านั้นแต่ยังหมายรวมถึงกิจกรรมต่างๆ เช่น การศึกษานอกสถานที่ การแสดงบทบาทสมมติ การทดลอง ตลอดจนการสัมภาษณ์และการสำรวจ เป็นต้น

เจียง (Jiang, 2000, abstract) กล่าวว่า อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย หมายถึง สภาพแวดล้อมในชั้นเรียนและมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพครูผู้สอน และผู้พัฒนาการของผู้เรียน การศึกษานี้มุ่งไปที่โครงสร้างสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน ผลกระทบที่มีการพัฒนาของนักเรียนและอิทธิพลที่มีผลกระทบต่อสภาพชั้นเรียนซึ่งครูใหญ่เป็นผู้กำหนด

สรุปได้ว่า อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย หมายถึง งานที่ดูแลบริเวณต่างๆ ของสถานศึกษา รวมไปถึงอาคารสถานที่ อาคารประกอบ ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของสถานศึกษา โดยรู้จักใช้อาคารให้เกิดประโยชน์สูงสุด รู้จักส่งเสริมบำรุงสภาพที่มีอยู่ให้คงสภาพดีและสนองความต้องการได้เพียงพอ

3.5 ความสำคัญของอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

เอกวิทย์ แก้วประดิษฐ์ (2545, หน้า 239) กล่าวว่า ความสำคัญของอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ตัวกลาง หรือสิ่งต่างๆ ที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือ หรือช่องทางสำหรับทำให้การถ่ายทอดความรู้ของครูถึงผู้เรียนและทำให้ผู้เรียนได้ตามวัตถุประสงค์ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้เป็นอย่างดีกล่าวอีกนัยหนึ่งสื่อการเรียนการสอน คือวัสดุอุปกรณ์ วิธีการเทคนิคที่ใช้เป็นสื่อกลางให้ผู้สอนส่ง หรือถ่ายทอดความรู้เจตคติ และทักษะไปยังผู้เรียนนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดองค์ความรู้ใหม่เกิดขึ้น

สุทัศน์ ชุณหวิจิตร (2546, หน้า 17) ได้ให้ความสำคัญของอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ดังนี้ 1) บริเวณอาคารเรียนและทางเดิน บริเวณนี้ควรปลูกไม้ดอกสวยๆ งามๆ โดยเฉพาะหน้าอาคารเรียน ควรเป็นไม้ดอกหรือไม้ใบที่มีความสวยงามมีอายุไม่ยืนยาวมากนัก หรือเป็นจำพวกไม้กระถางเพราะสะดวกต่อการย้ายและสับเปลี่ยนตามความเหมาะสมและฤดูกาล บริเวณริมทางเดินควรเป็นไม้ที่มีความสวยงามเช่นกัน แต่ต้องมีความแข็งแรงทนทานพอสมควร และควรเป็นไม้ดอกหรือไม้ที่เป็นพุ่มขนาดปานกลาง 2) บริเวณที่พักผ่อนและสนามเด็กเล่น บริเวณนี้ประกอบด้วยศาลา ชุมนั่งเล่น สวนประดิษฐ์ ควรจัดให้เป็นสัดส่วนเน้นหนักไปในความร่มรื่นและสีสนของไม้ดอก ไม้ใบ สำหรับสนามเด็กเล่นนั้นอยู่ในบริเวณเดียวกัน แต่ต้องแยกออกจากกันโดยเด็ดขาด รอบบริเวณควรปลูกไม้ประดับที่มีความทนทาน

วิรัตน์ บัวขาว (2546, หน้า 20 – 21) ได้ให้ความสำคัญของอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ไว้ดังนี้ 1) บริเวณโรงเรียน ควรปลูกพืชคลุมดิน ปลูกไม้ยืนต้น ไม้พุ่มต่างๆ หรือจัดสวยหย่อม พร้อมทั้งจัดให้มีที่นั่งพักผ่อน โดยอาศัยร่มเงาของต้นไม้ ปลูกไม้ดอกไม้ประดับไว้เพื่อความสวยงาม ร่มรื่น ร่มเย็นและน่าอยู่ 2) สนามเด็กเล่นควรจัดให้มีลักษณะคล้ายธรรมชาติ โดยจัดเป็นเนินดินหรือจัดเป็นที่ลาดให้วิ่งขึ้นลงบ้าง มีต้นไม้เล็กๆ ให้เด็กปีนป่ายรวมทั้งจัดเครื่องเล่นต่างๆ เช่น ชิงช้า กระดานลื่น บัดโดโฮน ราวไต่ ม้าหมุน เป็นต้น 3) สนามกีฬาควรปรับปรุงพื้นที่ให้เรียบ สะอาด ไม่มีเศษกระจุก เศษแก้ว โต๊ะ หนามที่จะเป็นอันตรายต่อเด็กได้ 4) ถนนในบริเวณโรงเรียนควรยกให้สูงกว่าปกติ เพื่อมิให้น้ำท่วม ผิ

ถนนควรลาดยางหรือซีเมนต์ มีทางเท้าแยกไว้ต่างหาก ทางเดินที่เชื่อมระหว่างอาคารควรมีหลังคา 5.) รักษาบริเวณโรงเรียนให้สะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ โดยกำจัดขยะมูลฝอยอยู่เป็นประจำ 6) จัดที่นั่งพักผ่อนให้เด็กได้นั่งพักผ่อน อ่านหนังสือ สนทนากับเพื่อนๆ ทำกิจกรรมร่วมกันในเวลาเช้าก่อนเข้าเรียน ตอนพักกลางวัน หรือหลังเลิกเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความสุขสนาน คั่นเคยกัน อาจทำเป็นม้าหินอ่อน ม้านั่ง แคร่วางไต้ต้นไม้ หรือทำเป็นศาลาเล็กๆ กันแดดกันฝนได้ 7) ไม้ดอกไม้ประดับ เป็นสิ่งแวดล้อมที่สร้างความสวยงาม และศรีสง่าแก่โรงเรียน ควรปลูกให้ทั่วไปไม่ว่าริมทางเดินที่ว่างต่างๆ บริเวณจุดเด่นของโรงเรียน อาจทำเป็นสวอยหย่อมปลูกใส่ในกระถางหรือแขวนไว้ตามที่ต่างๆ เพื่อเพิ่มความสวยงาม น่ายุแก่โรงเรียน

นิคม ทองแดง (2550, หน้า 11) กล่าวว่า ความสำคัญของอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย เป็นสื่อกลาง หรือสิ่งต่างๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือและเทคนิควิธีการรวมทั้งกิจกรรมต่างๆ มาช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกิดการพัฒนาสามารถนำความรู้ที่ได้รับนั้นไปใช้ในการประกอบอาชีพตลอดจนการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ

แคนโดลี, และคนอื่นๆ (Candoli, et al., 1992, p.151) ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอนว่ามีความสำคัญ เพราะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กรให้การบริการในการบริหารงานอื่นให้บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมีบทบาทหลักในการให้บริการการศึกษาทุกระดับ เช่น การบริการในการตรวจสอบคุณภาพ การประสานงานขอความร่วมมือจากผู้ประกอบการและชุมชน

ไฮนิคส์, โมเลนดา, และรัสเซล (Heinich, Molenda, & Russel, 1995, p.5) กล่าวว่า ความสำคัญของอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย หมายถึง สื่อชนิดใดก็ตามไม่ว่าจะเป็นสไลด์ โทรทัศน์ วิทยุ เทปเครื่องบันทึกเสียง ภาพถ่าย วัสดุฉาย และวัตถุสิ่งตีพิมพ์ ซึ่งเป็นพาหนะในการนำข้อมูลจากแหล่งข้อมูลไปยังผู้รับเมื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน หรือส่งเนื้อหาความรู้ไปยังผู้เรียนในด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เรียกว่าสื่อการสอน

สรุปได้ว่า ความสำคัญของอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มีความสำคัญต่อเรียนรู้เป็นอย่างมาก อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมเป็นทางที่สนับสนุน ส่งเสริมด้านวิชาการ ช่วยในการดำเนินงานด้านต่างๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างรวดเร็ว ช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้สึที่ดีต่อการเรียนรู้สร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากร เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เป็นศูนย์ของการจัดกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อนักเรียนและชุมชน เสริมสร้างความเจริญของงาม ด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม

3.6 ขอบข่ายของอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

เอกวิทย์ แก้วประดิษฐ์ (2545, หน้า 173) กล่าวว่า ขอบข่ายอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย คือตัวกลาง หรือสิ่งต่างๆ ที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือ หรือช่องทางสำหรับการถ่ายทอดความรู้ของครูถึงผู้เรียนและทำให้ผู้เรียน

ได้ตามวัตถุประสงค์ หรือ จุดมุ่งหมายที่วางไว้เป็นอย่างดีกล่าวอีกนัยหนึ่งสื่อการเรียนการสอนคือต่อเนื่องในการส่งการรับสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารโดยผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับสารอย่างมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนครอบคลุมพฤติกรรมด้านใดด้านหนึ่ง หรือทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย ด้านทักษะพิสัย

สุทัศน์ นันทสวาง (2546, หน้า 126) กล่าวถึงขอบข่ายของอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ไว้ดังนี้ 1) การจัดสภาพแวดล้อมของอาคารสถานที่ในโรงเรียนได้เหมาะสมกับเด็กที่เข้ามาเรียนร่วม 2) ความเพียงพอของห้องน้ำ ห้องส้วม 3) ความเพียงพอของอาคารเรียนและห้องเรียน 4) การจัดห้องเสริมวิชาการสำหรับการสอนเสริมนักเรียนที่เรียนร่วม และ 5) การจัดบรรยากาศทั้งในและนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

อลงกรณ์ คำแปงตัน (2547, หน้า 117) กล่าวถึงขอบข่ายอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ไว้ดังนี้ 1) จัดบริเวณและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้พร้อม ก่อนจัดการเรียนการสอน 2) การจัดห้องเรียนให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนในโรงเรียน 3) การจัดห้องเรียนให้ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ของเด็กที่เรียนร่วมในห้องเรียน 4) การจัดห้องเสริมวิชาการสำหรับเด็กเรียนร่วม และ 5) การจัดห้องน้ำ ห้องส้วมบริการเด็กเรียนร่วมอย่างเพียงพอ

สุพจน์ ศรณารายณ์ (2548, หน้า 126) กล่าวถึงขอบข่ายของอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ไว้ดังนี้ 1) สถานที่ตั้งโรงเรียนมีความเหมาะสมสะดวกต่อการเดินทางปราศจากมลภาวะ 2) จัดให้มีแผนผังของโรงเรียนห้องเรียนและห้องปฏิบัติการอื่นๆ อย่างชัดเจน 3) สภาพอาคารเรียนมีความแข็งแรงมั่นคงปลอดภัย 4) โรงเรียนมีพื้นที่กว้างขวางเพียงพอในการประกอบกิจกรรม และพักผ่อน 5) สภาพแวดล้อมของโรงเรียนสะอาดเป็นระเบียบ สวยงาม ร่มรื่น 6) จัดเจ้าหน้าที่ดูแลความสะอาดอาคารสถานที่ให้สะอาดเป็นประจำ 7) จัดให้มีการเก็บขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลเป็นระบบและมีการทำลายอย่างถูกสุขลักษณะ 8) มีการจัดสนามเด็กเล่นและสวนหย่อมภายในโรงเรียนให้เหมาะสมกับพื้นที่ 9) โรงเรียนจัดของเล่นสนามได้เพียงพอและปลอดภัย 10) ห้องเรียนได้มาตรฐานและมีบรรยากาศเอื้ออำนวยต่อการจัดประสบการณ์ 11) ห้องเรียนจัดได้สวยงาม โต๊ะ เก้าอี้ มีขนาดและจำนวนเหมาะสมกับเด็กและมีความปลอดภัย 12) มีการรักษาความสะอาดในโรงอาหาร 13) มีการดูแลห้องน้ำ ห้องสุขา ของนักเรียนให้สะอาดและปลอดภัย 14) มีการจัดระบบการจราจรในโรงเรียน 15) มีการมอบหมายหน้าที่ให้ครูรับผิดชอบอาคารสถานที่อย่างทั่วถึง 16) จัดบรรยากาศภายในโรงเรียนให้ร่มรื่น สวยงาม และเอื้อต่อการเรียนรู้ 17) จัดบริการน้ำดื่ม น้ำใช้ ที่สะอาดและเพียงพอ 18) ให้บริการด้านโภชนาการที่สะอาดปลอดภัย และ 19) ตกแต่งห้องเรียนให้ดูสะอาด สวยงาม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2549, หน้า 34 - 40) กล่าวว่า อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ประกอบด้วย 1) การวางแผนด้านอาคารสถานที่ 2) การรักษาความสะอาด และสุขาภิบาล 3) การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม 4) การใช้อาคารสถานที่ และ 5) การจัดสถานที่บริการนักเรียน

สรุปได้ว่า ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ดังนี้ 1) สภาพอาคารเรียนมีความแข็งแรงมั่นคงปลอดภัย 2) การจัดห้องเรียนให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนในโรงเรียน 3) การจัดบรรยากาศทั้งในและนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน 4) การจัดสภาพแวดล้อมของอาคารสถานที่ในโรงเรียนได้เหมาะสมกับเด็กที่เข้ามาเรียนร่วม 5) การจัดห้องเรียนให้ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ของเด็กที่เรียนร่วมในห้องเรียน 6) จัดให้มีแผนผังของโรงเรียน ห้องเรียนและห้องปฏิบัติการอื่น ๆ อย่างชัดเจน 7) จัดเจ้าหน้าที่ดูแลความสะอาดสถานที่ให้สะอาดเป็นประจำ 8) จัดบรรยากาศภายในโรงเรียนให้ร่มรื่นสวยงาม และเอื้อต่อการเรียนรู้ 9) มีการจัดสนามเด็กเล่นและสวนหย่อมภายในโรงเรียนให้เหมาะสมกับพื้นที่ และ 10) สภาพแวดล้อมของโรงเรียนสะอาดเป็นระเบียบ สวยงาม ร่มรื่น

4. ด้านวิชาการ

4.1 ความหมายงานวิชาการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของงานวิชาการว่า หมายถึง เป็นการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ให้ได้ผลดีและมีคุณภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

รุ่ง ลอยเลิศ (2543, หน้า 20) ได้ให้ความหมายของงานวิชาการว่า หมายถึง การจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมทุกอย่างภายในโรงเรียนให้เกิดความรู้และการศึกษาของเด็ก

รุจิร ภูสาระ, และจันทราณี สงวนนาม (2545, หน้า 56) ได้ให้ความหมาย ของงานวิชาการว่า หมายถึง เป็นการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอน ให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

กมล ภูประเสริฐ (2545, หน้า 6) ได้ให้ความหมายของงานวิชาการว่า หมายถึง การบริหารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจ

ลี, และแวนฮอร์น (Lee, & Vanhorm, 1983, p. 6) กล่าวว่างานวิชาการ หมายถึง กระบวนการวางแผนด้านต่าง ๆ โดยการหาวิธีการดำเนินเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหารสถานศึกษา

เซอร์จิโอวานนี, และคนอื่น ๆ (Sergiovanni, et al., 1989, pp. 267 - 268) กล่าวว่างานวิชาการ หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตั้งปรัชญาทางการศึกษาที่ใช้เป็นแนวทางดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ การจัดทำโครงการศึกษาต่าง ๆ การประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตร การสร้างบรรยากาศในสถานศึกษา และจัดหาหลักสูตรการเรียนการสอน

แรมเซเยอร์, และอื่นๆ (Ramseyer, et al., 1995, pp. 18-56) กล่าวว่างานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษา

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า ความหมายของงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกอย่างทางด้านวิชาการในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องหลักการปรับปรุงพัฒนาการเรียนสอน ให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียน มีคุณภาพ อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของสถานศึกษา ซึ่งเป็นหัวใจของโรงเรียน

4.2 ความสำคัญวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่มีความสำคัญยิ่ง เป็นงานหัวใจหลัก ของสถานศึกษา โรงเรียนจะมีคุณภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับงานวิชาการเป็นสำคัญ ส่วนงานอื่นๆ เป็น งานส่งเสริมการบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพ และช่วยอำนวยความสะดวกแก่งานวิชาการ

อิสริยา พจนนารี (2544, หน้า 18) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของงานวิชาการ ไว้ว่า งานด้านวิชาการถือว่าเป็นหัวใจสำคัญ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นงานหลักของสถานศึกษา ส่วนงานอื่นๆ เป็นงานที่มาสสนับสนุนงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรให้มีคุณภาพ ดังนั้น งานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรจึงมิใช่เพียงแต่ให้นักเรียนอ่านออก เขียนได้ ทำเลขเก่ง เท่านั้น แต่หมายรวมถึง การดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, หน้า 33) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของงานวิชาการไว้ ดังนี้ 1) งานวิชาการเป็นงานที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพ ความรู้ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม เจตคติและค่านิยมให้ผู้เรียนเป็น คนเก่ง คนดี และมีความสุขในการดำรงชีวิตตลอดจนเป็นผู้มีคุณค่าในสังคม 2) งานวิชาการเป็นตัวกำหนดปริมาณงานของโรงเรียน เมื่อโรงเรียนมีงาน วิชาการมากปริมาณงานด้านอื่นๆ ย่อมมีมากตามไปด้วย 3) งานวิชาการเป็นเครื่องกำหนดการจัดสรรทรัพยากรให้แก่โรงเรียนไม่ว่าจะเป็นในรูปของงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์จะจัดให้ตามสัดส่วนของปริมาณงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรของ โรงเรียน โรงเรียนจะได้รับ การจัดสรรงบประมาณมากขึ้นอยู่กับปริมาณงานของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปริมาณงานด้านวิชาการ 4) งานวิชาการเป็นเครื่องตัดสินคุณภาพของโรงเรียน การพิจารณาคุณภาพของ โรงเรียนต้องอาศัยงานทางด้านวิชาการของโรงเรียน โดยพิจารณาวิธีการและผลผลิตของระบบงาน วิชาการ อันได้แก่ วิธีการสอนของครู การบริหารงานวิชาการ ผลสำเร็จของครู ทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นต้น 5) งานวิชาการเป็นเครื่อง ชีวัดความสำเร็จ และความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาเนื่องจากงานวิชาการเป็นงานหลักในสถานศึกษา ที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการ กระตุ้นและส่งเสริมให้ครูร่วมมือกันในการปรับปรุงงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรของโรงเรียนอยู่เสมอ

มิลเลอร์ (Miller, 1982, para. 3) กล่าวว่า ความสำคัญของงานวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียนและที่สำคัญมากที่สุด ได้แก่ การจัดโปรแกรมการสอนและการปฏิบัติตามโปรแกรม รวมทั้งการวัดผลเพื่อจะได้ติดตามผลการเรียนการสอนทั้งครูและนักเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการบริการในการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีนั้นเป็นหน้าที่ของนักเรียนที่จะละเลยมิได้

อีริคสัน (Erickson, 2010, para. 2) กล่าวว่า งานวิชาการมีความสำคัญเป็นอันดับแรก โดยมีงานบุคลากรและกิจกรรมนักเรียนเป็นอันดับ 2 และที่ 3 ตามลำดับ ส่วนงานอื่นๆ มีความสำคัญใกล้เคียงกัน

ตินโต (Tinto, 2010, para. 5) กล่าวว่างานวิชาการมีความสำคัญถือเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษาความสำเร็จของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการ เพราะจุดหมายหลักของสถานศึกษาก็คือ การจัดการศึกษา คุณภาพ และมาตรฐานของสถานศึกษา

จากความสำคัญของงานวิชาการดังกล่าวมาอาจสรุปได้ว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน เป็นตัวกำหนดปริมาณงาน ของสถานศึกษา การจัดสรรทรัพยากรให้แก่โรงเรียน คุณภาพของโรงเรียน และเครื่องชี้วัดความสำเร็จ ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กร

4.3 องค์ประกอบวิชาการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, หน้า 127) ระบุองค์ประกอบของงานวิชาการว่า ประกอบด้วยงานต่อไปนี้ 1) การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร เป็นการวางแผนที่เกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ การวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนต่างๆ วั้ล่วงหน้า 2) การจัดดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดตารางสอน การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การจัดเอกสารแบบเรียน การปรับปรุงการเรียนการสอน การฝึกงาน 3) การจัดบริการเกี่ยวกับการเรียนการสอนเป็นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและส่งเสริมการจัดหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ได้แก่ การจัดสื่อการเรียนการสอน การจัดห้องสมุด 4) การวัดผลและการประเมินผลเป็นกระบวนการที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 32) องค์ประกอบงานวิชาการ ได้แก่ การวางแผนงานวิชาการ การบริหารงาน วิชาการ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ การวัดและประเมินผล การเรียน งานทะเบียนนักเรียน ไม่ว่ากิจกรรมใด ที่สัมพันธ์กับการเรียนการสอน และทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพถือว่างานนั้น เป็นงานในขอบเขตในด้านวิชาการ แบ่งออกเป็น 12 ด้าน ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตร ขึ้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย พลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพตลอดจน การศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาขึ้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอัน พึงประสงค์เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและให้

สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เป็นหน้าที่หลัก และสำคัญยิ่งของบุคลากรทางการศึกษา 3) การวัดผล การประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การวัดผลและประเมินผล เป็นกระบวนการหรือกิจกรรมทางวิชาการที่จะทำให้ทราบว่าการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน บรรลุผลตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด มีปัญหา มีอุปสรรค มีข้อบกพร่อง และ มีข้อจำกัดในเรื่องใดอย่างไร อันจะเป็นแนวทางไปสู่การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษามีความสำคัญและความจำเป็นเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ปฏิบัติการในสถานศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูจะต้อง มีความรู้เรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา การนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยพัฒนางานวิชาการเพื่อให้เป็นไป ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษากิจการการศึกษา ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรและ วิธีดำเนินการสอน การนิเทศเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ผู้บริหารใช้พัฒนางานวิชาการของโรงเรียน 8) การแนะแนวการศึกษา การแนะแนวการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง และเพื่อให้การดำเนินการแนะแนวในโรงเรียนประสบผลสำเร็จและบรรลุผล ผู้บริหารจะต้องอบรมให้ ความรู้เกี่ยวกับการแนะแนวให้กับครูในโรงเรียน ส่งเสริมให้บุคลากรจัดทำข้อมูลนักเรียน รายบุคคลจัดทำงบประมาณสนับสนุนงานแนะแนว ในโรงเรียน ประสานกับหน่วยงานอื่นเพื่อ แนะแนวให้แก่ผู้เรียน และสนับสนุนให้ครูในโรงเรียนเป็นบุคคลแห่งการแนะแนว 9) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้อง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา จัดระบบการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา วางแผนการพัฒนาระบบ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และร่วม กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจัดทำ การประกันคุณภาพภายใน 10) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชนเป็นสิ่งที่สถานศึกษาควรที่จะประสานให้ความร่วมมือกับสถาบัน องค์กรต่าง ๆ เพื่อให้เกิด ความร่วมมือในการให้ความรู้แก่คนในชุมชนอันเป็นแนวทางที่จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็ง ให้แก่ชุมชน เมื่อชุมชนเข้มแข็งก็ทำให้การจัดการศึกษา ในสถานศึกษาดำเนินไปด้วยความราบรื่น ก่อให้เกิดความร่วมมือทั้งทรัพยากร และงบประมาณ 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ในยุคปัจจุบัน เป็นยุคที่มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยีโดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสารสนเทศ การประสาน ความร่วมมือในด้านวิชาการกับสถานศึกษาอื่นทำให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนได้รับความรู้ ที่กว้างขวางขึ้นเพราะการร่วมมือทางวิชาการเป็นการแบ่งปันสื่อ และองค์ความรู้ต่าง ๆ 12) การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

พรชัย ภาพันธ์ (2547, หน้า 39) กล่าวว่า องค์ประกอบของงานวิชาการว่าเป็นภารกิจหลักโดยมีงานอื่นๆ สนับสนุนงานวิชาการ การให้สถานศึกษาบริหารงานวิชาการได้โดยอิสระคล่องตัว รวดเร็วสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ภารกิจด้านวิชาการจึงประกอบด้วยการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนา สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์และสถาบันอื่น

จากการศึกษางานวิชาการสรุปได้ว่า 1) การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการและ กิจกรรมตามหลักสูตร 2) การวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้า 3) ส่งเสริมการจัดหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ 4) การวัดและการประเมินผลเป็น กระบวนการที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอน 5) มีการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา 6) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน 7) การประสานความร่วมมือในการ พัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น 8) มีความรู้เรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 9) การ พัฒนาการกระบวนการเรียนรู้เป็นหน้าที่หลัก และสำคัญยิ่งของบุคลากรทางการศึกษา และ 10) การ วัดผลประเมินผลและเทียบโอนการเรียนรู้

5. ด้านการมีส่วนร่วม

5.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

สมาน รังสิโยภักดิ์, และสุธี สุทธิสมบุรณ์ (2544, หน้า 72) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การจัดระเบียบวิธีการทำงาน เพื่อให้งานและเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ร่วมมือปฏิบัติงานเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ไม่ทำงานซ้ำซ้อนกัน ขัดแย้งกัน หรือเหลื่อมล้ำกัน ทั้งนี้ เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายขององค์กรนั้นอย่าง สมานฉันท์ และมีประสิทธิภาพ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง หมายถึง ความร่วมมือร่วมใจในการ ปฏิบัติงาน การจัดระเบียบงานให้เรียบร้อย สอดคล้องกลมกลืนกันเพื่อให้งานสมดุล และสำเร็จ ตามเป้าหมายในเวลาที่กำหนด

กฤตยา บุระตะ (2546, หน้า 9) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การสร้างความร่วมมือร่วมใจของบุคคลภายในหน่วยงาน หรือระหว่าง หน่วยงาน โดยประสานการ ปฏิบัติงานให้สัมพันธ์ สอดคล้อง เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อจัดความขัดแย้ง ความเหลื่อมล้ำ ความซ้ำซ้อนของงาน ให้งานสำเร็จและบรรลุเป้าหมายตามระยะเวลาที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ

สุรดี มณีโลภย์ (2547, หน้า 7) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง เป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งที่จะทำให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การซึ่งการประสานงานจะมีประสิทธิภาพได้นั้นจะต้องมีการกำหนดแผนงานและโครงการสำหรับบุคลากรทุกคนในหน่วยงาน โดยทุกคนต้องทราบเข้าใจและเต็มใจปฏิบัติตามแผนงานนั้น

โกวิทย์ พวงงาม (2550, หน้า 8) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการของกลุ่มองค์กรชุมชนมีการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือปฏิบัติ โดยมีความเข้าใจปัญหาของตนและตระหนักถึงสิทธิของตนที่มีต่อสิ่งนั้น ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ด้วยการที่บุคคล ได้รับข้อมูลใหม่ที่ช่วยเพิ่มอำนาจ ความคิด และโอกาสได้ร่วมวิเคราะห์ และตัดสินใจกำหนดเป้าหมายในกิจกรรมเหล่านั้น

ศุภลักษณ์ สุนารณ (2550, หน้า 40) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการที่สร้างความเข้าใจและความรู้สึกที่ดีต่อกัน เพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและเกิดความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาตามความต้องการของชุมชนต่อไป

ทองใบ สุธาจารี (2551, หน้า 227) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง วิธีการที่ผู้นำสามารถนำมาปรับใช้ในการจูงใจและสร้างขวัญกำลังใจให้แก่บุคลากร เป็นกลยุทธ์ที่จะช่วยให้มีแรงจูงใจในการทำงานมากขึ้น มีลักษณะเป็นกระบวนการที่จะทำให้พนักงานมีสิทธิมีเสียงในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับงานของตน บุคลากรที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจอาจมีความผูกพันในการทำงานยิ่งกว่าการเข้ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเท่านั้น

สุนทร โคตรบรรเทา (2551, หน้า 17 - 19) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลเข้ามามีส่วนร่วม ร่วมมือ ร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ในขั้นตอนต่างๆ ของการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ โดยมีกลุ่มองค์กรรองรับบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนาภูมิปัญญา การรับรู้ สามารถคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจเพื่อกำหนดการดำเนินชีวิต

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2551, หน้า 178) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของบุคคลจะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องและการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องจะส่งผลให้เกิดความผูกพันต่อหน่วยงานและภารกิจที่ตนเองมีส่วนร่วม

ประพันธ์ ชินพงษ์ (2551, หน้า 40) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางการเปลี่ยนแปลง ความเห็นพ้องต้องกันนั้นจะมีการพออนุญาตความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติการ

เจม (James, 1974, p.37) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการของการทำให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในกิจกรรมและเป้าหมายของแผนงานต่างๆ ขององค์กรที่แยกจากกัน เพื่อความสำเร็จขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

เดวิส, และนิวสตรอม (Davis, & Newstrom, 1989, p. 232) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลผูกพันตัวเองเข้ากับกลุ่มด้วยความสมัครใจ เพื่อให้ได้มีส่วนร่วมและมีส่วนช่วย รวมทั้งมีส่วนรับผิดชอบในเป้าหมายที่กำหนดไว้

กูस्ताโว (Gustavo, 1992, p.4) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปมีหน้าที่หรือมีส่วนรับผิดชอบในบางสิ่งบางอย่าง แต่ต่อมาความหมายของการมีส่วนร่วมมีความชัดเจนและลึกซึ้งไปมากกว่าเพียงการมีส่วนร่วมการรับผิดชอบ เมื่อการมีส่วนร่วมนี้เชื่อมโยงไปสู่กระบวนการในการเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบของแต่ละบุคคลหรือกระบวนการในด้านเปลี่ยนแปลงในภาพรวม

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการของการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ในระยะเวลาที่กำหนดโดยนำความสามารถของผู้ปฏิบัติงานเข้ามาทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นเป็นไปด้วยความร่วมมือกันของบุคลากร ซึ่งการทำงานจะได้ไม่เกิดการซ้ำซ้อนและไม่ขัดแย้งกันเกิดขึ้นในองค์กร และบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างรวดเร็วสอดคล้องกันภายในระยะเวลาที่กำหนดและเพิ่มประสิทธิภาพต่อผู้ปฏิบัติงาน

5.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

วรรัตน์ เขียวไพรี (2542, หน้า 15) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมมีดังนี้ 1) ช่วยให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายโดยราบรื่นและรวดเร็ว 2) ช่วยให้ทุกคนทุกฝ่ายมีความเข้าใจถึงนโยบายและวัตถุประสงค์ของหน่วยงานได้ดียิ่งขึ้น 3) ช่วยประหยัดเวลาในการทำงาน 4) ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 5) ช่วยขจัดปัญหาการทำงานซ้ำซ้อนขึ้น 6) ช่วยลดข้อขัดแย้งในการทำงาน 7) ช่วยให้เกิดความปลอดภัยในการทำงาน

ภฤตยา บุระตะ (2546, หน้า 15) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมเป็นการประสานกำลังความสามารถของบุคคลหลายคนเข้าด้วยกันอย่างเป็นระเบียบเพื่อให้บุคลากรต่างๆ ทำงานร่วมกันอย่างกลมเกลียวในช่วงเวลาเดียวกัน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน

สุรติ มณีโลกย์ (2547, หน้า 10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมเป็นการจัดระเบียบวิธีการทำงาน เพื่อให้งานและบุคลากรฝ่ายต่างๆ ร่วมมือปฏิบัติงานเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ไม่ทำให้งานซ้ำซ้อน ขัดแย้ง หรือเหลื่อมล้ำกัน ทั้งนี้เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น สอดคล้องตามวัตถุประสงค์และนโยบายของหน่วยงานนั้น

สมยศ นาวิการ (2550, หน้า 35) กล่าวว่า ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

บุญชู ภาสินนท์ (2551, หน้า 45) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมว่าเป็นการเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ และอารมณ์ของบุคคลในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการที่เกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุความมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2551, หน้า 17) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) ร่วมทำการศึกษา ค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนตลอดจนความต้องการของชุมชน 2) ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบ รวมทั้งวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชนหรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน 3) ร่วมวางนโยบายหรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรม เพื่อขจัดและแก้ไขปัญหารวมทั้งสนองความต้องการของชุมชน 4) ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม 5) ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 6) ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและหน่วยงาน 7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงานโครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย และ 8) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้โดยเอกชนและรัฐบาลให้ได้ประโยชน์ได้ตลอดไป

องค์การสหประชาชาติ (United Nations, 1981, p.5) กล่าวว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วม เป็นการสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและสมาชิกในสังคมวงกว้างจะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการศึกษา รวมทั้งมีส่วนร่วมได้รับประโยชน์จากผลของการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน

ปาร์คเกอร์ (Parker, 1990, p.33) กล่าวว่าการทำงานร่วมกันที่มีประสิทธิภาพควรประกอบด้วยลักษณะดังนี้ คือ มีความมุ่งหมายที่ชัดเจน มีความเป็นกันเอง การมีส่วนร่วม การมีศิลปะในการฟังการใช้ความไม่ลงรอยให้เกิดคุณค่า การใช้มติเอกฉันท์ การสื่อสารแบบเปิด บทบาทและการกำหนดงานไว้ชัดเจน การมีภาวะผู้นำร่วม การมีความสัมพันธ์กับภายนอก ความหลากหลายรูปแบบในการปฏิบัติและมีการประเมินตนเอง

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วม เป็นการร่วมมือร่วมใจของบุคลากรเพื่อช่วยกันประหยัทรัพยากรในการบริหารองค์กร เช่น บุคลากร เวลา งบประมาณ วัสดุ เพื่อช่วยลดการปฏิบัติงานที่มีการซับซ้อนของแต่ละฝ่ายและช่วยลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน การประสานงานจึงก่อให้เกิดประโยชน์กับบุคลากรให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและอาจเกิดความคิดใหม่ๆ เกิดขึ้น

5.3 องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม

ธัญวัฒน์ รัตนลัก (2540, หน้า 23) กล่าวถึง องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้ 1) ช่วยให้งานบรรลุเป้าหมายโดยราบรื่นและรวดเร็ว 2) ช่วยประหยัดเวลาในการทำงานให้น้อยลงและสามารถทวีผลผลิตของงานมากขึ้น 3) ช่วยประหยัดเงิน วัสดุ และสิ่งของในการดำเนินงาน 4) ช่วยให้ทุกคนทุกฝ่ายมีความเข้าใจซึ่งถึงนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์การได้ดียิ่งขึ้น อันจะเป็นอุปการะให้การบริหารงานประสบผลสำเร็จด้วยดี 5) ป้องกันการซ้ำซ้อนของงาน ลดปัญหา ขัดความเสี้ยน 6) ลดความขัดแย้งในการทำงาน ระหว่างคนกับคน คนกับหน่วยงาน และหน่วยงานกับหน่วยงาน

บุญยิ่ง เทศน้อย (2545, หน้า 43) กล่าวว่า องค์ประกอบของงานการมีส่วนร่วม คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั่นเอง เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอนตั้งแต่เริ่มกิจกรรมจนจบกิจกรรม ในการดำเนินกิจกรรมต้องนึกถึงศักยภาพ ขีดความสามารถของประชาชน ทรัพยากรและสภาพแวดล้อมนั้นด้วย

วินัย คำนูนเนก (2546, หน้า 35 - 36) กล่าวว่า กรมสามัญศึกษาได้กำหนดองค์ประกอบของงานการมีส่วนร่วม เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารในการควบคุมดูแลหรือดำเนินการบริหารงานของโรงเรียนกับชุมชน ดังนี้ 1) การวางแผนและโครงการ 2) การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน 3) การให้บริการชุมชน 4) การได้รับความสนับสนุน 5) งานโรงเรียนกับชุมชนอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย 6) การประเมินผล งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สุรติ มณีโลกย์ (2547, หน้า 7) กล่าวถึง องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้ 1) การได้รับความร่วมมือจากบุคลากรในการประชาสัมพันธ์ 2) มีการสำรวจความคิดเห็นของผู้ร่วมงานเพื่อพัฒนางานประชาสัมพันธ์ 3) การได้รับการสนับสนุน ช่วยเหลือจากสื่อมวลชนในการประชาสัมพันธ์ 4) การได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานในจังหวัดในการประชาสัมพันธ์ 5) มีการนิเทศเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงานการประชาสัมพันธ์

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2549, หน้า 34 - 40) กล่าวว่า องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม ปัจจุบันการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ประกอบด้วย 1) การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน 2) การร่วมกิจกรรมของชุมชน และองค์กรต่างๆ ตามเทศกาลและวันสำคัญ 3) การสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน และองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่น

จากการศึกษาการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน 2) การสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่น 3) การได้รับความร่วมมือจากบุคลากรในการประชาสัมพันธ์ 4) การได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานในจังหวัดในการประชาสัมพันธ์ 5) งานโรงเรียนกับชุมชนอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย 6) ลดความขัดแย้งในการทำงาน ระหว่างคนกับคน คนกับหน่วยงาน และหน่วยงาน

กับหน่วยงาน 7) เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอนตั้งแต่เริ่มกิจการจนจบกิจกรรม 8) มีการนิเทศเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงานการประชาสัมพันธ์ 9) การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน 10) ป้องกันการซ้ำซ้อนของงาน ลดปัญหา ขจัดความเสี่ยง และ 11) ประหยัดเวลาในการทำงานให้น้อยลงและสามารถทวีผลผลิตของงานมากขึ้น

6. ด้านเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

6.1 ความหมายด้านเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

เยาวพา เตชะคุปต์ (2542, หน้า 29 – 33) ได้ให้ความหมายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือ ศูนย์ที่ให้บริการเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 4 ปี เป็นการช่วยเหลือพ่อแม่ที่ออกไปทำงานนอกบ้าน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 11) ให้ความหมายศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยประเภทหนึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

สุพัฒน์ ดาบชัยคำ (2550, หน้า 5) ให้ความหมายศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานที่ดูแลให้การศึกษแก่เด็กอายุระหว่าง 3 - 5 ปี ที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2553, หน้า 53) ได้ให้ความหมายของการเครือข่ายปฐมวัยว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐานในการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยอย่างครอบคลุม กว้างขวาง เป็นพื้นฐานของการศึกษา เพื่อพัฒนาคนอย่างมีคุณภาพ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้ง หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงต้องส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับภาค

องค์การบริหารส่วนตำบลแจนแวน (2556, ย่อหน้า 8) กล่าวว่า การเครือข่ายปฐมวัยว่า เป็นการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐานในการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยอย่างครอบคลุม กว้างขวาง เป็นพื้นฐานของการศึกษา เพื่อพัฒนาคนอย่างมีคุณภาพ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้ง หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงต้องส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับภาค

สรุปได้ว่า ด้านเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย หมายถึง การดำเนินงานในการสร้างเครือข่ายการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีความเข้มแข็ง ด้วยความร่วมมือร่วมใจในทุกภาคส่วน ผ่านกระบวนการวางแผนงาน จัดปฏิทินงาน การปฏิบัติงานตามแผนงานที่กำหนด

ไว้ การประเมินผลการดำเนินงาน การปรับปรุงและพัฒนา เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดและ
 เติบโตตามศักยภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางการพัฒนาเด็ก
 ปฐมวัย

6.2 ความสำคัญด้านเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

เยาวพา เตชะคุปต์ (2542, หน้า 14) ได้กล่าวถึงความสำคัญของศูนย์พัฒนา
 เด็กเล็กเด็กในวันนี้เป็นวัยที่สำคัญต่อการวางรากฐานบุคลิกภาพและการพัฒนาทางสมองจึงมี
 ส่วนช่วยให้เด็กเกิดพัฒนาการและเรียนอย่างเต็มที่ กล่าวเอาไว้ ดังนี้ 1) ส่งเสริมพัฒนาการของ
 เด็กทุกด้าน นับตั้งแต่แรกเกิดจนเริ่มเข้าเรียนในระบบโรงเรียน 2) วางพื้นฐานทางสุขภาพ
 อนามัยให้กับเด็กตั้งแต่ต้น รวมทั้งเด็กที่มีข้อบกพร่องต่างๆ 3) สิ่งแวดล้อมทางบ้านควรมีส่วน
 ช่วยให้เกิดเจริญเติบโต และพัฒนาในทุกๆ ด้าน 4) พ่อแม่ควรเป็นครูแรกที่มีความสำคัญต่อลูก
 และ 5) อิทธิพลจากทางบ้านควรมีผลต่อกระบวนการในการพัฒนาเด็ก

ชมรมพัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมาย (2543, หน้า 45) กล่าวว่า
 ความสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กว่า เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
 เนื่องจากเด็กระดับปฐมวัย ที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปีจะเป็นช่วงอายุที่สามารถพัฒนาความพร้อม
 ทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาได้อย่างเต็มที่ หากไม่ได้รับการพัฒนา
 ส่งเสริมในช่วงนี้อาจจะมีผลทำให้การพัฒนาในด้านต่างๆเป็นไปอย่างเชื่องช้าซึ่งจะกระทบต่อความ
 เจริญเติบโตในอนาคต

นุชฤดี ลุ่มใหม่ (2553, ย่อหน้า 1) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็ก
 เล็ก เป็นสถานที่ที่ใช้อบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย อายุประมาณ 2-6 ขวบ ซึ่งที่มาของศูนย์พัฒนา
 เด็กเล็กในอดีตเนื่องพ่อแม่ไม่มีเวลาดูแลลูก จึงรวมตัวกันหาสถานที่ และหาผู้ดูแลเด็ก

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2553, หน้า 53) ได้กล่าวถึงความสำคัญของ
 เครือข่ายว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางการพัฒนาเด็กปฐมวัย
 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือให้มีศักยภาพในการพัฒนาเด็ก คือ การสร้างความเข้มแข็งใน
 การปฏิบัติงานด้านพัฒนาเด็กปฐมวัยระหว่างหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครู
 ผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเปิดโอกาสให้ทุกภาค
 ส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

เยาวลักษณ์ อินใจ (2556, หน้า 11) กล่าวว่า การเครือข่ายการพัฒนาเด็ก
 ปฐมวัย มีความสำคัญอย่างยิ่งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องศูนย์
 พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ และได้
 มาตรฐานในการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยอย่าง
 ครบคลุม กว้างขวาง เป็นพื้นฐานของการศึกษา เพื่อพัฒนาคนอย่างมีคุณภาพ ศูนย์พัฒนาเด็ก
 เล็ก องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้ง หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครู
 ผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารและ ผู้เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงต้องส่งเสริมการสร้าง

เครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับภาค โดยมีวัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้ 1) เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย 2) เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีศักยภาพในการพัฒนาเด็กเล็ก 3) เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านพัฒนาเด็กปฐมวัยระหว่างหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4) เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

สรุปได้ว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความสำคัญต่อการพัฒนาการการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาความพร้อมของเด็ก ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา อารมณ์ บุคลิกภาพและสังคม เพื่อรับการศึกษาในระดับต่อไป โดยมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบของชั้นเด็กเล็ก

6.3 ขอบข่ายของด้านเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546, หน้า 25 - 29) กล่าวถึง ขอบข่ายของด้านเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยว่าประกอบด้วย 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน 3) ด้านงบประมาณ และ 4) ด้านการบริหารจัดการ

กระทรวงสาธารณสุข (2547, หน้า 8 - 9) กล่าวถึง ขอบข่ายของด้านเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยไว้ ดังนี้ 1) เด็กได้รับการปลูกฝังพฤติกรรมสุขภาพ ทั้งด้านการดูแลสุขภาพของตนเอง และดูแลความสะอาดของสิ่งแวดล้อม อันจะส่งผลให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ 2) ผู้ดูแลเด็ก ได้รับการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้และทักษะด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้สามารถดูแลเด็กได้เป็นอย่างดี และมีความก้าวหน้าในอาชีพ 3) ผู้ปกครองและชุมชนเข้าร่วมสนับสนุนกิจกรรม โดยสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่อง 4) เสริมสร้างการเรียนรู้ให้แก่ผู้ปกครองและชุมชน ผู้ปกครองและชุมชนได้รับความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ และการพัฒนาอนามัยสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็ก ครอบครัวและชุมชน และ 5) เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากร ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป

ณัฐพร อาทรธรรมคุณ (2547, หน้า 33) กล่าวถึง ขอบข่ายของด้านเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้ 1) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กได้รับการดูแลที่ถูกต้องเหมาะสม และได้รับการฝึกฝนพัฒนาตามวัยและเต็มตามศักยภาพ 2) เพื่อพัฒนาความพร้อมของเด็กทุกๆ ด้าน แบบองค์รวม ตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย 3) เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาความพร้อมของเด็กก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ตลอดจนส่งเสริมให้ครอบครัวเป็นฐานในการเลี้ยงดูพัฒนาเด็กอย่างถูกวิธี 4) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชนให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้โดยสะดวก และเป็นการกระจายโอกาสการพัฒนาความพร้อมให้เด็กทุกคนได้รับการ

พัฒนาอย่างทั่วถึง 5) เพื่อแบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้โดยสะดวก และเป็นการกระจายโอกาสการพัฒนาความพร้อมให้เด็กทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง และ 6) เพื่อให้การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณภาพ

สุชาติ สมสวนจิต (2547, หน้า 15) กล่าวถึง ขอบข่ายของด้านเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ดังนี้ 1) เพื่อส่งเสริมให้กลุ่มเด็กผู้ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจได้รับการดูแลที่ถูกต้อง สุขลักษณะและได้รับการฝึกฝนพัฒนาตามความเหมาะสมกับวัย 2) เพื่อพัฒนาความพร้อมด้านร่างกายจิตใจ อารมณ์ และสติปัญญาของเด็กอย่างถูกต้อง เหมาะสมตามหลักวิชาการ และขยายผลการพัฒนาไปสู่ครอบครัวและชุมชน 3) เพื่อกระตุ้นชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพความพร้อมก่อนเข้าเรียนของเด็ก 4) ส่งเสริมให้ครอบครัวเป็นรากฐานการพัฒนาเลี้ยงดูอย่างถูกวิธี 5) ส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ทุกระดับ และประชาชนให้สามารถร่วมกันวางแผนและดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้ และ 6) เพื่อแบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองที่มีรายได้น้อย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2553, หน้า 53) กล่าวถึง ขอบข่ายของด้านเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ว่าประกอบด้วย

1. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนการจัดประชุมหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อกำหนดแผนความร่วมมือในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2. จัดทำแผนงาน ปฏิทินงาน แนวทางการปฏิบัติงานตามกำหนดการ

3. ส่งแผนงานและปฏิทินงานให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัดพิจารณาเห็นชอบ

4. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5. ดำเนินงานตามแผนงานและปฏิทินงานกำหนดไว้

6. สรุปและรายงานผลการดำเนินงานให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัด

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านป่าขุย (2556, ย่อหน้า 1) กล่าวถึงขอบข่ายของด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ว่าประกอบด้วย

1. เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางการพัฒนาเด็กปฐมวัย

2. เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีศักยภาพในการพัฒนาเด็กเล็ก

3. เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านพัฒนาเด็กปฐมวัย ระหว่างหัวหน้าศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้อง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

สรุปได้ว่า การส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 1) เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย 2) ส่งแผนงานและปฏิทินงานให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัดพิจารณาเห็นชอบ 3) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4) จัดทำแผนงาน ปฏิทินงาน แนวทางการปฏิบัติงานตามกำหนดการ 5) จัดประชุมหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 6) สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีศักยภาพในการพัฒนาเด็กเล็ก และ 7) เสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านพัฒนาเด็กปฐมวัยระหว่างหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

บุญมาก ช้างโสภา (2546, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัญหาการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทรรณะของคณะกรรมการพัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 6 ผลการศึกษาพบว่าทัศนะเกี่ยวกับปัญหาการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การสร้างความสัมพันธ์และความผูกพันระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับชุมชนและองค์กรท้องถิ่น มีปัญหาน้อย ปฏิบัติกิจกรรมได้มากส่วนการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และการปรับปรุงบำรุงรักษา การเงินและธุรการ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาเด็กและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กิจกรรมได้มาก ส่วนการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และการปรับปรุงบำรุงรักษา การเงินและธุรการ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาเด็กและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีปัญหาปานกลาง และได้ค้นพบสาเหตุปัญหาการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและได้ให้ข้อเสนอแนะดังนี้ 1) สาเหตุที่สำคัญอันดับแรก ได้แก่ เด็กเข้ารับการเลี้ยงดูน้อยมาก ทำให้กิจกรรมไม่ต่อเนื่องและไม่สมบูรณ์ รองลงมาได้แก่ เด็กอายุน้อย ไม่สามารถจัดกิจกรรมให้ได้ และดูแลลำบาก 2) ด้านการคัดเลือกผู้ดูแลเด็ก ปัญหาที่สำคัญได้แก่ ค่าตอบแทนผู้ดูแลเด็ก ไม่ค่อยมีคนอยากเป็นผู้ดูแลเด็ก รองลงมาได้แก่ ผู้ดูแลเด็กมีความรู้และขาดประสบการณ์ 3) ด้านการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ปัญหาที่สำคัญ ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการจัดกิจกรรมพัฒนา 4) ด้านการเงินและงานธุรการ ปัญหาที่สำคัญได้แก่ ขาดงบประมาณในการปรับปรุงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและจัดกิจกรรมต่างๆ 5) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ในการพัฒนาเด็กเล็ก และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปัจจัยที่สำคัญคือ

ผู้ปกครองไม่มีเวลาว่างพอที่จะร่วมกิจกรรม เพราะส่วนมากต้องประกอบอาชีพและไม่ให้ความร่วมมือ และ 6) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับชุมชนและองค์กรท้องถิ่นปัญหาสำคัญ ได้แก่ องค์กรท้องถิ่นเข้าใจว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นของผู้ปกครองและหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบมีความผูกพันกับตนน้อย จึงไม่สนับสนุนเท่าที่ควร รองลงมา ได้แก่ การประชาสัมพันธ์มีน้อยและชุมชนไม่เข้าใจอย่างลึกซึ้งในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเพียงพอ

นิพนธ์ ปัทมเสวี (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ผลการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ในภาพรวมองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีขนาดต่างกันมีสภาพการบริหารงานไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพการบริหารงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม โดยองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ มีสภาพการบริหารงานมากกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลางและขนาดเล็ก และด้านงานบุคลากร พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่มีสภาพการบริหารงานมากกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ราเพย แดงประไพ (2549, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการของผู้ปกครองต่อบริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบล อำเภอกะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ปกครองมีความต้องการต่อบริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะ 3 อันดับแรก คือ การบริการด้านโภชนาการ ด้านบุคลากร และด้านสุขภาพ และ 2) ความต้องการของผู้ปกครองต่อบริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำแนกตามเพศ สถานภาพของผู้ปกครอง ระยะเวลาที่อยู่อาศัย และจำนวนเด็กในความปกครองโดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น จำแนกตามอายุ และรายได้ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เทพนิมิต แสนพรหม (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดลำพูน ไม่แตกต่างกัน แต่ในส่วนการบริหารจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดลำพูน ขนาดที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุดารัตน์ อึ้งสกุล (2551, หน้า 151) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับสภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) คณะกรรมการพัฒนาเด็กเล็ก และผู้ดูแลเด็ก มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในจังหวัดสกลนคร โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

หัตถยา อิทธิคม (2552, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการของผู้ปกครองในด้านการบริหารงานของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการของผู้ปกครองในด้านการบริหารงานของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านอันดับแรกคือ ด้านระบบการบริหาร รองลงมาคือ ด้านคุณภาพบุคลากร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านความพร้อมของอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านความพร้อมของสถานที่ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามลำดับ และ 2) เปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองในด้านการบริหารการศึกษาเอกชนระดับประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศิริพร ทองธรรมจินดา (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารกับมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม ในภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) มาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ 3) พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารในภาพรวมมีความสัมพันธ์กับมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า พฤติกรรมด้านการจูงใจกับมาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรมีค่าความสัมพันธ์สูงสุด

อัมพร พันธุ์งาม (2553, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการให้บริการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานีซึ่งการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เปรียบเทียบสภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะหรือแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ตามความคิดเห็นของนายกองค์กรบริหารส่วนตำบล นักวิชาการศึกษา และหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำแนกตามตำแหน่งและขนาดขององค์กรบริหารส่วนตำบล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นายกองค์กรบริหารส่วนตำบล นักวิชาการศึกษา และหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวม 408 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้ง

ฉบับเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t และการทดสอบค่าเอฟ ผลการวิจัย พบว่า 1. นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นักวิชาการศึกษา และหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันไป ยกเว้นด้านบุคลากรและด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่แตกต่างกัน 2. องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีขนาดเล็กและขนาดกลาง มีสภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร แตกต่างกันไป 3. ปัญหาการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากรและด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบุคลากร มีวุฒิ ความรู้ไม่ตรงกับสายงาน บริหารงานแบบอุปถัมภ์ ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย อาคารไม่ได้มาตรฐานและตั้งในพื้นที่หน่วยงานอื่น ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร มีปัญหาด้านการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน สื่อ วัสดุและหลักสูตร ไม่สอดคล้องและตรงกับความต้องการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน ขาดการประชาสัมพันธ์ และการมีส่วนในการจัดหาทุนสนับสนุน ด้านธุรการ การเงินและพัสดุ บุคลากรไม่มีส่วนร่วมในการจัดหาพัสดุและระเบียบการบริหารงานการเงินและพัสดุไม่ชัดเจน

กนกอร อุณาพรหม (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ผลการวิจัย พบว่า 1) การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน 2) การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ตามความคิดเห็นของข้าราชการ ผู้ดูแลเด็กและประธานคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แต่ละด้านไม่แตกต่างกัน 3) การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ตามความคิดเห็นของผู้ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และ 4) การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ด้านที่ต้องการหาแนวทางพัฒนามี 2 ด้าน คือ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอแนวทางพัฒนาไว้แล้ว

เพียงนา มนยฤทธิ์ (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า 1) การปฏิบัติงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก และ 2) ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จำแนกตามตำแหน่ง และขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

บาสเก็ต (Baskett, 1991, p. 361) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมของการได้รับการศึกษาก่อนวัยเรียน กับการศึกษาในระดับอนุบาล ของเด็ก 2 กลุ่ม ในชุมชนชนบท กลุ่มหนึ่งได้รับการศึกษาก่อนวัยเรียนในโรงเรียนของรัฐ ก่อนจะเข้าศึกษาระดับอนุบาล ส่วนอีกรุ่นหนึ่งไม่ได้รับการศึกษาก่อนวัยเรียน ทักษะที่ต้องศึกษา ได้แก่ ทักษะการสังเกต การดู การฟัง ทักษะความเข้าใจตัวเลข ตลอดจนทักษะในการใช้อวัยวะขนาดใหญ่ และอวัยวะขนาดเล็กของร่างกาย ผลการวิจัย พบว่า เด็กทั้ง 2 กลุ่ม มีทักษะดังกล่าวไม่แตกต่างกัน แต่ผู้ปกครองที่เด็กได้รับการศึกษาก่อนวัยเรียนในโรงเรียนของรัฐมีการทำกิจกรรมมากกว่าผู้ปกครองที่เด็กไม่ได้รับการศึกษาก่อนวัยเรียน นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กทั้ง 2 กลุ่ม มีปัจจัยทางด้านผู้ปกครอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

ไวท์ (White, 1991, p. 202) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง ความคาดหวังจากเด็กอายุ 4 ขวบของครู การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ซึ่งต้องการศึกษาความคาดหวังจากเด็กอายุ 4 ขวบ ของครู 3 คน กับเด็กอายุ 4 ขวบ 48 คน โดยการสังเกต และสัมภาษณ์ข้อมูลที่ได้จากครูเป็นการจัดลำดับของนักเรียน ประเภทของนักเรียนผลการประเมินการเรียนประจำปีและการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการเปรียบเทียบ ผลการวิจัย พบว่า ความคาดหวังในตัวเด็กทางด้านพฤติกรรมการเรียนของครู สังเกตจาก 1) ลักษณะการติดต่อระหว่างครูกับนักเรียน 2) การแก้ปัญหาพฤติกรรม 3) รูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน 4) การแก้ไขพฤติกรรมของครู โดยคำพูดทางสังคม และทางร่างกาย 5) การมอบภาระหน้าที่ความรับผิดชอบให้เด็ก

พฤติกรรมของครูทั้ง 3 คนไม่นำไปสู่คุณลักษณะของนักเรียนซึ่งมี 4 ประเภท คือ นักเรียนที่ครูชอบ ครูไม่ชอบ ครูติดต่อเป็นครั้งคราว และนักเรียนที่ครูไม่ติดต่อด้วยเลย แต่อย่างไรก็ตามนักเรียนแต่ละกลุ่มจะมีลักษณะเหมือนกัน ทำให้ความคาดหวังในตัวเด็กของครูแตกต่างกันออกไปซึ่งขึ้นอยู่กับ 1) พื้นฐานของเด็ก 2) ครอบครัวของเด็ก 3) บุคลิกภาพ 4) ทักษะทางสังคม 5) ความมั่นใจในความสามารถของตนเอง

ในระยะแรกของการศึกษาครูแบ่งเด็กตามอายุได้ 3 ห้อง จากนั้นก็สอนเด็กตามความสามารถของกลุ่ม พบว่า ความสามารถทางการพูดของเด็กแตกต่างกัน บางคนอธิบายความเข้าใจของตนเองไม่ได้บางคนเข้าใจกฎเกณฑ์ และความคาดหวังของครูเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองได้ดี

ลาकिन (Larkin, 1992, p. 397) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง ผู้บริหารโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษา มุมมองเกี่ยวกับภาวะผู้นำในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนก่อนประถมศึกษา มีบทบาทหน้าที่หลายอย่าง และมีงานในหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบมากมาย ตั้งแต่งานการดูแลรักษาความสะอาดการสื่อสารกับครูผู้ปกครอง การบริหารบุคคล งบประมาณ การแสวงหาทางสนับสนุน และพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนก่อนประถมศึกษา ได้รับการฝึกอบรมทางการบริหารน้อยมาก ดังนั้น จึงอาศัยประสบการณ์จากการเรียน และประสบการณ์ส่วนตัวทำให้เรียนรู้เป็นแบบลองผิดลองถูก แต่ส่วนใหญ่ผู้บริหารเหล่านี้เคยเป็นรองผู้อำนวยการโรงเรียนมาก่อน ลักษณะการบริหารจึงเป็นแบบการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและผู้บริหารที่เป็นสตรีมักมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจและการตอบสนองความต้องการของเพื่อนร่วมงาน นอกจากนี้ปัญหาที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือผู้บริหารขาดเพื่อนภายในองค์กร แต่ก็โชคดีที่มีรองผู้อำนวยการช่วยแก้ปัญหาที่ยุ่งยากสลับซับซ้อนภายในโรงเรียน โดยเฉพาะด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูในโรงเรียน

กล่าวโดยสรุป จากงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมชี้ให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักสำคัญของระบอบประชาธิปไตย การจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จได้ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาในด้านบุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ วิชาการ งบประมาณ และด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั่วไป การศึกษาของสถานศึกษาจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และวัฒนธรรมในสังคมนั้น ๆ แต่ข้อบกพร่องของการมีส่วนร่วม คือ ประชาชนมีส่วนร่วมน้อย ขาดความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมและการติดต่อสื่อสารที่ไม่ชัดเจน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดลพบุรี โดยผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดทั้ง 6 ด้าน มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้